

www.geocities.com/hssph/DK_Ver-neting.pdf

Danmarks værnetingsregler & "ren" online handlen uden for E.U. på internationale computer netværk¹

© 2004 Henrik Spang-Hanssen²

Denne artikel omhandler spørgsmålet om jurisdiktion i vid betydning i forbindelse med statsgrænseoverskridende handlinger på internationale computer netværk.

Værnetingsregler hører til gruppen af processuelle regler, som bestemmer under hvilke omstændigheder en domstol har kompetence til at behandle en (international) sag - modsat materielle regler, som relaterer sig til hvilke rettigheder og pligter retsordenen giver eller pålægger de enkelte retssubjekter.³ Ved afgørelsen af de danske domstoles internationale kompetence opfattes Danmark som een retskreds, og man taler om domstolenes internationale kompetence, jurisdiktion, eller værnetingsregler. Spørgsmålet der her behandles vedrører således, hvorvidt danske domstole i det hele taget er kompetente i den foreliggende sag.⁴

Artiklen beskæftiger sig ikke med handlinger, der involverer fysiske effekter, idet brug af internationale computer netværk vedrørende fysiske effekter bør henføres under kategorien af tidligere tiders postordre. Det nye ved fremkomsten af internationale computer netværk er at visse effekter, som tidligere har måttet "transporteres" i form af fysiske effekter, nu kan "transmitteres" via elektroniske bits (samt at "transportvejen" er tilfældig og uforudsigelig).⁵ Endvidere vil artiklen ikke beskæftige sig med ren "korrespondance" kommunikation via internationale computer netværk. Kerneområdet for artiklen vil være "ren" elektronisk online handel/service.

Når henses til det faktiske forhold vedrørende handlinger, der udelukkende består i bits-transmission, såsom levering online af software kombineret med online betaling heraf, er den ene part ofte at finde uden for E.U.'s territorium.⁶ En meget væsentlig del af software udvikles i U.S.A. og Asien og salg sker fra websider redigeret og lagret uden for E.U.'s område. Som følge heraf er jurisdiktionsregler i Bryssel Konventionen (EF-domskonventionen) og E.U. Regulativet om jurisdiktion uden betydning,⁷ hvorfor de enkelte E.U. medlemsstaters nationale jurisdiktionsregler

¹ Denne artikel er en forkortet udgave af artiklen på engelsk.

² Se Danske Samfundsfaglige Forskningsråd projekt 24-02-0127 at <www.forsk.dk/ssf/proj_maj2002.htm>.

³ Nogle forskere opdeler international jurisdiktion i "legislative" og "enforcement", mens andre, især i U.S.A., yderligere opdeler det første i "prescribe" og "adjudicative" jurisdiction, HENRIK SPANG-HANSEN, CYBERSPACE & INTERNATIONAL LAW ON JURISDICTION kapitel 25, herunder note 789 (DJØF Publishing, København, Februar 2004 - ISBN 87-574-0890-1) [herefter SPANG-HANSEN-1].

⁴ ALLAN PHILIP, DANSK INTERNATIONAL PRIVAT- OG PROCESRET 81 (3 udg. Juristforbundets Forlag København 1976 - ISBN 87-574-1962-0) [hereafter ALLAN PHILIP-1].

⁵ It is increasingly clear that modern businesses no longer require an actual physical presence in a state in order to engage in commercial activity there, *Gator.com Corp. v. L.L. Bean, Inc.*, 341 F.3d 1072, 1081, (US Federal Courts of Appeals for 9th Cir. September 2003).

⁶ Om E.U. værnetingsregler og e-handel, se KIM ØSTERGAARD, ELEKTRONISK HANDEL OG INTERNATIONAL PROCES- OG PRIVATRET (DJØF Forlag, København 2003 - ISBN 87-874-0969-2).

⁷ Dette dækker pr. 1 maj 2004 kun 24 Stater ud af verdens ca. 200 Stater, som er tilknyttet internationale computer netværk. E.U.'s Internet brugere udgør kun 2,6 % af verdens befolkning, se Tabel 15 og Appendix A i SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3. 1/3 af Internetbrugere befinder sig i Asien og andelen stiger. Kina har gennem væsentlige lovændringer siden 1996 i stor udstrækning kopieret U.S.A.s lovgivning, som dermed har fået et endnu større anvendelsesområde end E.U. lovgivning, hvis gennemtrængningskraft derfor er mindsket i forholdet til internationale computer netværk.

gælder. I dagligdagen, når talen er om "ren" elektronisk online handel, er det således for Danmarks vedkommende reglerne i Retsplejeloven, som kommer i anvendelse.⁸

Indledningsvis skal bemærkes, at danske værningregler ikke giver domstolene adgang til at afvise en sag i tilfælde, hvor dommeren skønner, at det er urimeligt at behandle sagen ud fra en helhedsvurdering af de internationale aspekter i den pågældende sag - in casu statsgrænseoverskridende transmittering af elektroniske bits på internationale computer netværk.⁹ I dansk ret er det fast antaget, at domstolene ikke har skønsmæssig adgang til at afvise et sagsanlæg, så længe det er berettiget i henhold til reglerne om international kompetence. Danmark anvender således ikke doktrinen om forum non-conveniens, hvorved domstole kan undlade at behandle en sag, som har meget ringe eller slet ingen tilknytning til domstolens eget retssystem.¹⁰

Danske domstole har således efter hidtidig praksis kompetence i alle sager af international karakter. Spørgsmålet er dog om det danske retsmaskineri har kapacitet til at behandle alle sager involverende websider på de internationale computer netværk, hvortil der dagligt (med 1991-tal) kommer 1.5 million nye websider, der kan ses af enhver tilkøbt de internationale computer netværk. Som det vil fremgå nedenfor indeholder flere danske værningsregler ikke direkte krav om, at sagen har speciel tilknytning til Danmark, idet flere værningsreglerne bygger på andre momenter. I international ret - ikke de enkelte Staters international privat ret - er udover et tilknytningsmoment, forudsigelighed og rimelighed basale krav. Sidstnævnte kan ikke siges at være opfyldt af alle Retsplejelovens regler, når talen er om grænseoverskridende handlinger på internationale computer netværk uden for E.U.-området.¹¹

Udgangspunktet i enhver sag involverende Internettet bør være, at sagen er international snarere end national.¹² Den nye problemstilling består netop i, at fx en webside umiddelbart rammer enhver jurisdiktion (medmindre der er indlagt særlige adgangsbegrænsninger på førstesiden), hvorfor der må udfindes nye kriterier som lægger begrænsninger i mange hidtil gældende værningregler.

Under de internationale procesretlige regler gælder, at foreligger der ikke den tilstrækkelige tilknytning til Danmark, er resultatet manglende kompetence for danske domstole. Tilknytningsmomenter i folkeretten¹³ er dog ikke nødvendigvis de samme som i (dansk) international privat ret,¹⁴ ligesom kravene i folkeretten er forskellige, når talen er om jurisdiktion henholdsvis fuldbyrkelse.¹⁵

Professor F.A. Mann har opsummeret jurisdiktion i international ret således:

"A State has legislative jurisdiction if its contact with a given set of facts is so close, so substantial, so direct, so weighty that legislation in respect of them is in harmony with international law and its various aspects (including the practice of States, the principles of non-interference and reciprocity and the demands of

⁸ 77 procent af de nordiske brugere surfer direkte på amerikanske yahoo's ".com" og ikke på de nordisksprogede websider yahoo.dk, yahoo.se og yahoo.no, hvorfor Yahoo! Inc. pr. 31. januar 2004 har lukket de nordiske sider, Magnus Bredsdorff & Jakob M. Larsen, *Yahoo lukker i Danmark - tabte 66 millioner*, COMPUTERWORLD-DK, 22 januar 2004 at <http://www.computerworld.dk-default.asp?Mode=2&ArticleID?22289> (besøgt 24 januar 2004).

⁹ En sådan diskretionær mulighed burde måske indføres, jf. Joseph M Lookofsky, *Godsværning og 'Due Process of Law'*", UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1985B.73, 77-78 og HENRIK SPANG-HANSEN, CYBERSPACE JURISDICTION IN THE U.S. 387 (Complex nr. 5/2001, Norwegian Research Center for Computers and Law - ISBN 82-7226-046-8), also free download from <www.geocities.com/hssph> [herefter SPANG-HANSEN-2].

¹⁰ GOMARD, CIVILPROCESSEN 129-130 (5. udg. v/Kistrup, GadJura København 2000 - ISBN 87-619-0204-7) [herefter CIVILPROCESSEN], ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 94, PETER ARNT NIELSEN, INTERNATIONAL PRIVAT- OG PROCESRET 104 (Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 1997 -87-574-7630-6) [herefter ARNT NIELSEN]. Doktrinen godkendes heller ikke i Norge, HANS PETTER LUNDGAARD, GAARDERS INNFORING I INTERNASJONAL PRIVATRETT side 33 (3 udg., Universitetsforlaget AS, Oslo, 2000 - ISBN 82-00-45239-5). Modsats godkendes doktrinen i svensk ret, MICHAEL BOGDAN, SVENSK INTERNATIONELL PRIVAT- OG PROCESSRÄTT side 113 (5.udg., Norstedts Juridik AB, Stockholm 1999 - 91-38-50115-5).

¹¹ De eksorbitante værning ima. RpL. §246 er undtaget i E.U.- og Lugano-området, Lov nr 325 af 4 juni 1986 om EF-Domskonventionen, artikel 3 i Brusselskonventionen, præambel nr. 22 & artikel 3 i EU-DomsForordning samt Lugano-konventionen artikel 3.

¹² The Internet is not restricted by distance or territorial boundaries, *Reno v. American Civil Liberties Union*, 521 U.S. 844, 851 (US Supreme Court 1997)(noting that "cyberspace" is accessible to anyone, located anywhere, with internet connection).

¹³ SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, kapitlerne 27 og 32.

¹⁴ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 85-86.

¹⁵ F.A. Mann, THE DOCTRINE OF JURISDICTION IN INTERNATIONAL LAW 128 (Recueil Des Courts, 1964, A. W. Sijthoff, Leyde) [herefter MANN-1].

interdependence). A merely political, economic, commercial or social interest does not in itself constitute a sufficient connection.”¹⁶

Professor Ian Brownlie har opsummeret at international ret “is developing in the light of the following principles:¹⁷

1. the territorial theory, while remaining as foundation of the law, fails to provide ready-made solutions for some modern jurisdictional conflicts
2. a principle of substantial and genuine connection between the subject matter of jurisdiction, and the territorial base and reasonable interests of the jurisdiction sought to be exercised, has to be observed.
3. extra-territorial acts can only lawfully be the object of jurisdiction if:
 - there is a substantial and bona fide connection between the subject-matter and the source of the jurisdiction
 - the principle of non-intervention in the domestic or territorial jurisdiction of other states is observed
 - a principle based on elements of accommodation, mutuality, and proportionality is applied. Thus, national resident abroad should not be constrained to violate the law of the place of residence.”

Disse principper er også anvendt af det American Law Institutes Restatements (Third) of Foreign Relations Law, som forsøger at opliste regler for international ret vedrørende jurisdiktion.¹⁸

I U.S.A. er det nu fast retspraksis, at en webside som blot indeholder, hvad der kunne være anført på gule telefonsider eller i landsdækkende (medlems-/fag-)blade ikke kan anses som målrettet reklame i relation til specielle jurisdiktioner.¹⁹ For at en erhvervsmæssig webside kan give grundlag for værneting må det konkret kunne bevises, at den erhvervsdrivende har indgået kontrakt/aftale med en person i domstolens egen retskreds. På samme måde har E.U. i relation til Jurisdiktions-forordningen²⁰ udtalt:

“The Council and the Commission point out in this connection that for Article 15(1)(c) to be applicable it is not sufficient for an undertaking to target its activities at the Member State of the consumer’s residence, or at a number of Member States including that Member State; a contract must also be concluded within the framework of its activities. This provision relates to a number of marketing methods, including contract concluded at a distance through the Internet...[T]he mere fact that an Internet site is accessible is not sufficient for Article 15 to be applicable, although a factor will be that this Internet site solicits the conclusion of distance contracts and that a contract has actually been concluded at a distance, by whatever means. In this respect, the language or currency which a website uses does not constitute a relevant factor.”²¹

¹⁶ MANN-1 *supra* note 15, p 39 and 49 og F.A. MANN, FURTHER STUDIES IN INTERNATIONAL LAW 12 (1990, Clarendon Press, Oxford) [herefter MANN-2]. This test or principle is derived from the totality of the sources upon which, according to Article 38 of the I.C.J. Statute, international law rests, *id.* 17. The international jurisdiction to adjudicate is not a separate type of jurisdiction, but merely an emanation of the international jurisdiction to legislate, that is, a State’s right of regulation is exercised by legislative jurisdiction, which includes adjudication. It follows that both aspects of jurisdiction are co-extensive, *id.* 51. The customary law and general principles of law relating to jurisdiction are emanations of the concept of domestic jurisdiction and its concomitant, the principle of non-intervention in the internal affairs of other states, IAN BROWNLIE, PRINCIPLES OF PUBLIC INTERNATIONAL LAW 309 (6th Edition, 2003, Clarendon Press, Oxford).

¹⁷ BROWNLIE *id.* 297.

¹⁸ Især reglerne §§402-403, 421 og 431. See SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, kapitelerne 25-28.

¹⁹ Unlike newspaper, mailing, radio, television and other media containing advertisements and solicitations and most Internet advertisements and solicitations are not directed at a specific geographic area or market; to the contrary, advertising on the Internet targets no one in particular and everyone in particular in any given geographic location, *Millennium Enterprises, Inc. v. Millennium Music, LP*, 33 F.Supp.2d 907, 914 (D.Or. 1999).

²⁰ E.U. Råds Forordning 44/2001 af 22. December 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (ikraft 1. marts 2002), der ikke gælder Danmark, jfr. Præambel 22 og artikel 1(3), men som Danmark har anmodet om at tiltræde gennem en paralleltraktat. EU Rådet har givet Kommissionen bemyndigelse til at indlede forhandlinger med Danmark herom, jfr. Justitsministeriets redegørelse til orientering for Folketingets Europaudvalg for EU Rådsmøde den 8. maj 2003. - Dagsordenspunkt 1: Rådets beslutning om bemyndigelse af Kommissionen til at indlede forhandlinger med Danmark om mellemstatslige aftaler vedrørende Danmarks tilknytning til forordning (EF) nr. 44/2001. [Forslaget er fremsat helt eller delvist med hjemmel i TEF, afsnit IV og protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdam-traktaten, finder derfor anvendelse.], <http://www.eu-oplysningen.dk/dokumenter/ft/bilag/2002_2003/20030964/>. Se også Justitsministeriets notat herom på <<http://www.eu-oplysningen.dk/upload/application/pdf/6b6e44fc/20030897.pdf>> (besøgt 7. marts 2004).

²¹ Joined declaration issued by the European Parliament and Commission at the time the Regulation was passed - Statement on Articles 15 and 73 at <http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/civil/justciv_conseil/justciv_en.pdf>

Visse amerikanske domstole har yderligere krævet, at der skal være bevis for mere end nogle få tilfældige salg til domstols-territoriet.²²

De amerikanske domstole benytter en federal "minimum contacts test"²³ som indeholder momenter, der til en vis grad svarer til tilknytningsmomenter for jurisdiktion i international ret. Mange amerikanske domstole benytter - uden for tilfælde af skadegørende handlinger²⁴ - en "Als Scan Test"²⁵ bygget over en "Zippo gliding scale Test":²⁶

1. Udlændingens elektroniske aktivitet skal have været rettet mod domstols-staten,
2. med utvetydig manifestation af at ville engagere sig i handel eller anden forbindelse med domstols-staten, og
3. denne aktivitet med en person i domstols-staten udgør en søgsmålsgrund, som er anerkendt af denne domstols-stat.

Det er værd at bemærke, at den på en webside anvendte sprog²⁷ og valuta ikke er "relevante faktorer" ved afgørelse af jurisdiktionsspørgsmål ifølge ovennævnte udtalelse til Jurisdiktions-Forordningen.²⁸

Indholdet i domænenavne²⁹ bør heller ikke være en relevant faktor ved afgørelse af jurisdiktionsspørgsmålet,³⁰ idet ethvert domænenavn, fx ".dk",³¹ kan være anvendt fra servere i

²² SPANG-HANSEN-2 *supra* note 9, p 198-199 and 336-338.

²³ SPANG-HANSEN-2 *supra* note 3, p 27-36.

²⁴ The "effect test" endorsed by the Supreme Court in *Calder v. Jones*, 456 U.S. 783, 788-89 (US 1984) "is used when the harm allegedly suffered by plaintiff sounds in tort," *Northwest Healthcare Alliance inc. v. Healthgrades.com Inc.*, 50 Fed.Appx. 339, *certiorari denied* 123 S.Ct. 1909 (US April 28, 2003, No. 02-1250). The "Effect Test": "(1) intentional actions (2) expressly aimed at the forum state (3) causing harm, the brunt of which is suffered – and which the defendant knows is likely to be suffered – in the forum state," *Core-Vent Corporation v. Nobel Industries AB*, 11 F.3d 1482, 1486 (9th Cir. 1993).

²⁵ *Als Scan, Inc. v. Digital Service Consultants, Inc.*, 293 F.3d 707, 712-714 (4th Cir. June 2002), *certiorari denied* 123 S.Ct. 868 (U.S. Supreme Court, January 13, 2003 - No. 02-463), Henrik Spang-Hansen, *Web site facts are important for a court's decision of whether to refer the case to a certain forum – The Zippo decision is still the leading case – if the decision is used faithfully*, (upcoming in) SANTA CLARA JOURNAL ON INTERNATIONAL LAW (2004), at <www.scu.edu/SCJIL>.

²⁶ The Zippo-court concluded that the likelihood that personal jurisdiction can be constitutionally exercised is directly proportionate to the nature and quality of commercial activity that an entity conducts over the Internet, *Zippo Manufacturing Co. v. Zippo Dot Com, Inc.*, 952 F.Supp. 1119, 1122-1124 (W.D.Pa. 1997)

²⁷ Anderledes Mads Bryde Andersen, der finder, at valg på en webside af det danske sprog, som "netop kendetegnes ved kun at være udbredt i (Syd)Danmark, rummer en nærmest uafviselig markering af, at der sigtes mod danske forbrugere, MADS BRYDE ANDERSEN: IT-RETEN afsnit 23.1.b side 921-922 (Forlaget IT-retten, København, 1. udgave - ISBN 87-988580-0-0-9) [herefter BRYDE ANDERSEN]. - Men, en dansksproget webside kan være udformet af dansker-byen Solvang i Californien eller foreninger af udenlandskdanskere og ikke være specielt rettet mod Danmark, men de lokalt placerede dansksprogede personer.

²⁸ Visse søgemaskiner (search-engines) kan ved hjælp af plug-ins figurere til automatisk at oversætte udenlandsk sprogede websider til det af forbrugeren foretrukne sprog.

²⁹ A domain name lacks a physical existence. The mere fact that it is registered through a corporation that happens to carry on business in Toronto does not give the domain name a physical existence in Ontario. A domain name is still simply a unique identifier for a particular internet site located on a particular computer. That computer may be located anywhere in the world and be unrelated to where the domain name is registered, *Easthaven Ltd. v. Nutrisystem.com Inc.*, 2001 CarswellOnt 2878 para 25 (Ontario Superior Court of Justice, August 2001 - 00-CV-202854). *Hotelkette "Maritim" (Germany) v. Hotel Maritime (Copenhagen)*(Landgerecht Hamburg, 16. Chamber 3, august 2001- Az: 416 O 294/00) *affirmed by* Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (3. Zivilsenat, 2. Maj 2002 - Az: 3 U 312/01)(Dansk hotel havde registeret domænenavnet hotel-maritime.dk, som benyttes på en webside til reklamer af sin hotelvirksomhed "Hotel Maritime" i København. Websiden indeholdt bl.a. informationer på tysk. Tyske Maritim Hotelgesellschaft, der var indehaver af EU-varemærket "Maritim" for hotelvirksomheder gjorde for den tyske domstol gældende, at det danske hotel gennem sit domænenavn krænkede dets varemærkerettigheder, uanset at det danske hotel alene drev virksomhed i Danmark. Den tyske domstol fandt ikke at den krænkelse, der måtte være begået i Danmark, havde relevans i Tyskland, eftersom det danske hotels tjenesteydelser alene kunne leveres i Danmark. Anvendelse af tysk på websideen var ikke tilstrækkeligt for at dokumentere salg i Tyskland. Det afgørende var om der var sket salg i Tyskland, hvilket retten ikke fandt var tilfældet).

³⁰ U.N. REPORT OF THE WORKING GROUP IV ON ELECTRONIC COMMERCE of 19 May 2003 (A/CN.9/528) para 81 foreslår at the "sole fact that a person makes use of a domain name or electronic mail address connected to a specific country does not create a presumption that its place of business is located in such country," which has become part of article 7 of a Preliminary draft convention, see Legal aspects of electronic commerce of 26 August 2003 (A/CN.9/WG.IV/WP.103) <http://www.unictr.org/en-index.htm> (acn9-528-e.pdf & wp-103-e.pdf). The majority of US courts hold that simply placing the name of trademark on a website is not enough to show that a defendant has intentionally targeted the forum state. To hold otherwise would subject millions of internet users to suit in the state of any company whose trademark name they happen to mention on a website, *HY Cite Corporation v. Badbusinessbureau.com, L.L.C.*, 297 F.Supp.2d 1154, 1166 (W.D. Wisconsin, Jan. 8, 2004) at *11.

³¹ I U.S.A. har nogle domstole påstået, at websider under ".com", ".net" og ".org" var at henføre under det Amerikanske territorium og dermed amerikanske domstole. Dette synspunkt accepteres næppe ikke af det uhyre store antal af udenlandske

udlandet af udlændinge, som overhovedet ikke har interesse i Danmark, men som har købt navnet, fordi det var billigt, eller fordi andre dele af navnet indeholdt en betegnelse som udlændingen kunne bruge i forbindelse med sin virksomhed eller anden aktivitet. Danske domænenavne kan sælges til enhver³² og uden krav om at erhververen skal rette sin aktivitet mod Danmark eller overholde dansk lovgivning.³³

Det afgørende må være, at aktiviteten - ikke et (tilfældigt) søge-hjælpenavn (domænenavn) for IP-adressen - på selve websiden specielt peger mod Danmark og ikke indeholder adgangsspærreanordninger for personer, som opholder sig i Danmark, fx ikke anerkender personer med danske postnumre (brugers indtastning), computere som er tilkoblet servere i Danmark (geoteknologi-lokalisering) etc.³⁴

Tillige må det have betydning, hvorvidt en websides brugervilkår angiver, at den kun er rettet mod et specielt territorium, samt om en hjemmeside kræver positiv accept af brugervilkår for at komme videre på websiden.³⁵ Såfremt en udenlandsk webside indeholder links til andre websider, må det undersøges om disse websider indeholder nye brugervilkår.³⁶ Fx vil hyperlinken på Yahoo.com til

indehavere af domænenavne under disse generiske IP-hjælpenavne, som opfinderne af Internettet på globalt plan opdelt IP-adresserne i.

³² *Bonnier Media Limited v. Greg Lloyd Smith*, para 3-4 (Scottish Outer House, July 2002 - A1334/02) (A domain name case. Noting that once a domain name has been allocated, the user can assign it to another person).

³³ BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 23.1.a. side 919, men anderledes *ibid.* afsnit 23.1.b. side 921-922. hvor Mads Bryde Andersen finder, at når en hjemmeside befinder sig under .dk-domænet vil der i almindelighed være en formodning for, at det retter sig mod danske forbrugere. Denne formodning gælder også, selvom web-annoncen dækker en link, der bringer brugeren i kontakt med en server, der befinder sig i en anden jurisdiktion. En tilsvarende formodning for anvendelsen af dansk ret gælder, når den pågældende hjemmeside befinder sig under et gTLD (i praksis .com, .net eller .org) eller et ccTLD, der rummer associationer til ord, der optræder i det danske sprog (fx .nu eller .tv), såfremt hjemmesiden indeholder information på dansk.

³⁴ Anderledes Mads Bryde Andersen, der forudsætter, at den (udenlandske) erhvervsdrivende har oversigt over hvad verdens brugere foretager sig på deres online websider, hvortil den erhvervsdrivendes medvirken ikke er nødvendig ved ren bits-transmission (downloading og betaling herfor), BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 19.2.a side 759. - Men hvis forbrugeren anvender en elektronisk agent, behøver ikke engang forbrugeren at have sin computer logget on, idet forbruger-agenten allerede befinder sig et eller andet sted i Cyberspace (kan flytte rundt på tilfældige servere på de internationale computer netværk), hvor den kan foretage køb m.v. for forbrugeren.

³⁵ *ProCD, Inc v Zeidenberg*, 86 F 3d 1447, 1452 (U.S. Appeals Court for 7th Cir 1996)(Brugeren var bundet af online aftale fordi han "had no choice, because the software splashed the license on the screen and would not let him proceed without indicating acceptance"). Online værnetingsaftale også opretholdt i *CompuServe v Patterson*, 89 F 3d 1257, 1263 para 7 (U.S. Appeals Court for 6th Cir 1996)(Bruger var erhvervsdrivende).

³⁶ For så vidt angår værnetingsaftaler, jfr. Rpl. §245 skal her blot bemærkes, at i danske ret stilles en række gyldighedskrav til værnetingsaftaler, der kan indgås udtrykkeligt eller stiltiende og mundtligt eller skriftligt. Aftalen skal være tydelig og angå et bestemt konkret retsforhold eller en allerede opstået tvist. Værnetingsaftaler kan kun indgås vedrørende dispositive sager. I tilfælde, hvor danske domstole fratages kompetence, må der formentlig stilles krav om ikke ubetydelig tilknytning til udlandet, og der skal kunne påvises en rimelig interesse i forumvalget, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p. 102, CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 132-137, BETÆNKNING NR. 1052 AF 1985 OM RETTERNES STEDLIGE KOMPETENCE I BORGERLIGE SAGER 62 og 79 [herefter BET 1052/85], Ketilbjørn Hertz, *Værnetingsaftaler i internationale forbrugerftaler*. UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1999B.39ff. **Fra dansk retspraksis: Tweede Algemeene Verzekering Maatschappij (Holland) v. Forsikringsaktieselskabet "Danske Atlas"**, UfR 1921.622 (Højesteret 2 maj 1921)(I en genforsikringskontrakt mellem et hollandsk og et dansk selskab hed det, at alle stridigheder vedrørende kontrakten udelukkende skulle reguleres og afgøres ved den ordinære ret i Amsterdam efter hollandsk lovgivning. I henhold hertil blev en af det hollandske selskab anlagt sag mod det danske selskab efter dettes påstand afvist), *Firma Karl O. Helm v. H.A. Hagbarth A/S*, UfR 1962.247 (Sø- og Handelsretten i København 11 oktober 1961)(Værneting i Hamborg blev anset for gyldigt vedtaget ved bemærkninger herom i ordrebekræftelser og fakturaer fra tysk leverandør), *ASX 265 A/S v. Ulrik Flening*, UfR 1975.428 (Højesteret 24 marts 1975)(Standardklausul om værneting i Sverige var ikke bindende pga tvistens manglende tilknytning til Sverige), *Steen Sahl Christensen v. K/S CEVO-Invest X*, UfR 1997.985Ø (Østre Landsret 11 april 1997)(Sø- og Handelsretten kan kun aftales som værneting for sager, hvor fagkundskab til Sø- og handelsforhold beviseligt er af betydning for sagen, idet sager ellers henhører under normale domstole), *Jørgen Jakob Hempel v. I.C.H. Industrial and Commercial Holding A/S*, UfR 1982.441 (Højesteret 25 marts 1982)(Værneting i Schweiz forhindrede sagsanlæg i Danmark vedrørende krav med grundlag i koncerntestamentoverenskomst, der indeholdt værnetingsaftale), *Felixstowe Dock & Railway Co. (England) v. Investorgruppen Danmark K/S og A/S Det Østasiatiske Kompagni*, UfR 1990.597 (Højesteret 14 juni 1990)(En bestemmelse om værneting i England i en kontrakt vedrørende containerterminal i England fandtes ikke kun indgået til fordel for sagsøgeren og måtte forstås således at den tillige omfattede erstatningskrav for skade, som sagsøgtes skib havde forvoldt under brug af containerhavnen iht. kontrakten. Værnetingsaftalen var ikke kun indgået til fordel for appellanten, jf. EU-Domskonvention art. 17. stk 4.), *Sabroe Refrigeration A/S og Sabro Refrigeration Inc. (USA) v. Lars C. Mathiesen*, UfR 1996.937 (Højesteret 30 april 1996)(Aftale om Sø- og Handelsretten som værneting i funktionæransættelseskontrakt kunne ikke tilsidesætte Rpl §9 stk. 6 (af 1986), hvorfor sag anlagt ved Sø- og Handelsretten blev afvist - fakta anført i Højesteretskendelse af 28 august 1995, UfR 1995.898), *Con-Mec A/S v. Fournais Handels- & Ingeniørfirma A/S*, UfR 1998.728 (Sø- og Handelsretten i København 18 februar 1997)(Dansk leverandør havde i faktura henvist til tysk underleverandørs leveringsbetingelser

Yahoo.dk indebære, at brugeren ”overføres” fra amerikanske til danske brugervilkår. I så fald kan eksistensen af hyperlinken på den amerikanske side til en dansk side ikke indebære, at der er dansk værneting grundet hyperlinken over den amerikanske side. Hyperlinken i sig selv bør ikke være en faktor, der tillader anvendelse af danske værnetingsregler. Det afgørende må, som altid, være at aktiviteten - ikke en (tilfældigt) hyperlink - på selve websiden specielt peger mod Danmark. Nogle forskere mener sågar, at det er ”god praksis” at bruge hyperlinks til at henvise til alternative websider - eksistensen af en sådan hyperlink på en udenlandsk webside til en danskørende webside bør i hvert fald ikke tillade anvendelse af danske værnetingsregler.

Det må ikke overses, at hyperlinks er det tekniske basale som forbinder de enkelte websider til det som kaldes the World Wide Web, hvorfor man ikke kan opdele hyperlinks til at henhøre til specielle jurisdiktioner³⁷ og dette var netop konstruktørens, Berners-Lee’s hensigt.³⁸

Endelig må bemærkes, at ifølge adskillige nyere amerikanske retsafgørelser og rapporter findes - i hvert fald for tiden - ikke filter- og geolocation-software³⁹ som virker i en sådan grad, at det kan bruges i relation til jurisdiktionsspørgsmål. En af konstruktørerne af basis-protokollen for Internettet har udtalt, at det netop var et grundlæggende krav, at der ikke kunne lægges forhindringer i nettet.⁴⁰

I relation til den danske Retsplejelovs kapitel 22 om stedlig kompetence⁴¹ vil, hvor en (processuel⁴²) udenlandsk ikke-EU person⁴³ fortager bits-transmission på internationale computer netværk og uden at have fysiske effekter i Danmark, følgende værnetingsregler være udelukket: § 235 (forudsætter bopæl i Danmark), § 236 (forudsætter Dansk statsborgerskab), § 238 (forudsætter hovedkontor eller ledelsespersoner i Danmark), §§ 239-240 (sagsøgte er Danske Stat eller kommune), §241 (forudsætter fast ejendom i Danmark), § 246a (forudsætter skib), § 247 (forudsætter konventionsbestemmelse eksisterer⁴⁴). Omvendt eksisterer der således følgende muligheder,⁴⁵ konferer § 246:⁴⁶

omfattende tysk værneting over for dansk køber. Værnetingsbestemmelsen tilsidesat, da anset usædvanlig mellem 2 danske firmaer og ikke tydeligt påpeget af sagsøgeren). *Landsbanki Islands Lögrændingadeild v. Akzo Nobel Chemicals B.V.* (Holland), UfR 2002.290 (Højesteret 6 november 2001) (Værnetingsaftale om Sø- og Handelsretten i København var gyldig). *Spedition Network ApS v. Klaipedoes Litranspedas* (Litauen), UfR 2001.2103 (Sø- og Handelsretten 20 juni 2001) (Klausul om voldgiftsbehandling ved dansk domstol medførte ikke værneting i Danmark), *Firma Electronic v. Konkursboet Stenløse Plastic*, UfR 1978.876 HK (Højesteret 2 oktober 1978) (Værnetingsaftale gjaldt ikke over for konkursboet), *CEAG Sicherheitstechnik GmbH v. Eksportkreditfonden EKF*, UfR 2001.1529 (Højesteret 19 april 2001) (Aftalt værneting i Tyskland gyldigt over for EKF, der var indtrådt i konkursbos krav), *Bejle Gardiner I/S under konkurs v. Eilermark A.G.* (Tyskland), UfR 1978.575 (Vestre Landsret 14 marts 1978) (Købe- og leveringsbetingelser indeholdende værneting i Westfalen, Tyskland, mellem tysk leverandør og dansk interessentskab ikke bindende for det danske interessentskabs kreditorer og dermed konkursboet i en omstødsessag - uanset om værnetingsaftalen måtte være afgørende for sagsanlæg vedrørende de købers og sælgers forpligtelser ifølge leveringskontrakter).

³⁷ *British Telecommunication Plc v. Prodigy Communications Corp.*, 217 F.Supp.2d 399, 406 (S.D.N.Y., Aug. 2002) (hvori det afvistes at sagsøgeren havde patent på hyperlinks, hvis funktionsmåde omtales udførligt i dommen). En Hollandsk appeldomstol har betegnet hyperlinks ”as merely a road marker on the Internet,” *Scientology v. Dataweb B.V. & Karin Spaink* (Court of Appeal of Hague, Chamber M C-5, No. 99/1040, 4 September 2003) at <<http://www.xs4all.nl/uk/news/overview/scientology.pdf>> (visited September 2003).

³⁸ <<http://www.ibiblio.org/pioneers/lee.html>> (besøgt April 2003).

³⁹ SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, afsnit 31.2.2.1.

⁴⁰ Vinton Cerf til Matt Berger, *Yahoo case raises issue of Internet Borders*, UPSITETODAY, 3 November 2000 <<http://www.upsite.com>> (besøgt November 2000).

⁴¹ Uofficiel oversættelse til engelsk på <<http://www.geocities.com/hssph>> under Projekt -> Rules.

⁴² En person er processuel udlænding, hvis han ved bopæl eller ophold har en stærkere tilknytning til udlandet end Danmark. Statsborgerskabet er uden betydning, BET 1052/85 *supra* note 36, p 18.

⁴³ ”Udlænding” er: (1) den, der bor i udlandet uden at have bopæl i Danmark, (2) den, der opholder sig i udlandet uden at være knyttet til dansk territorium ved nuværende eller tidligere bopæl i Danmark, samt (3) den, der opholder sig i Danmark, men som har fast bopæl i udlandet, KARNOV LOVSAMLING Bind 3 note 999 (17. udg. 2001). Se også Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2940. BET 1052/85 *supra* note 36, kapitel 4 omhandler internationale værnetingsregler uden for EU-domskonventions området.

⁴⁴ *Ist Mover Aps (Denmark) v. Direct Hedge S.A.* (Schweiz), UfR 2002.1370 (Østre Landsret 7 marts 2002) (Tvisten omfattet af Luganokonventionen - Sagen vedrørte betaling for udvikling af en web-site til Internettet).

⁴⁵ De såkaldte supplerende eller undtagelsesværneting, som ikke bygger på sagsøgtes bopæl eller opholdssted, jfr. justitsministerens bemærkninger til Lovforslag nr. L. 118 om ændring af Retsplejeloven mv., Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2940.

⁴⁶ Ifølge § 248 stk. 1 påser domstolen af egen drift, om sagen er indbragt for rette værneting. Fremsætter sagsøgte ikke indsigelse mod rettens kompetence i svarkriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det første retsmøde under forberedelsen, anses retten for rette værneting. Stk. 2: Er sagen anlagt ved en ret, som ikke er rette værneting til at behandle

- A. Stedet, hvor personlig erhvervmæssig virksomhed udøves, og tvisten drejer sig om virksomheden, § 246 stk. 1, jfr. § 237
- B. Sager mod selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager og som driver hversvirksomhed uden for hjemtinget, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.
- C. Stedet hvor kontraktforhold er eller skal opfyldes, § 242 stk. 1.
- D. Stedet i Danmark, hvor retskrænkelse er begået, § 243
- E. Forbrugers hjemting, dvs. domstolen omfattende forbrugerens bopæl, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen, § 246, stk. 1, 2. punktum.
- F. Hvis ingen af ovennævnte alternativer kan anvendes og tvisten angår privatretligt formueretsforhold kan sag anlægges på det sted, hvor en fysisk sagsøgt opholder sig ved stævningens forkyndelse, § 246 stk. 2.
- G. Hvis ingen af de ovennævnte alternativer kan anvendes og tvisten angår privatretligt formueretsforhold kan sag anlægges på det sted, hvor fysiske eller juridiske personer på tidspunktet for sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig på tidspunktet for sagens anlæg.

Ad A: Sager mod personer, der driver erhvervmæssig virksomhed, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges på det sted, hvorfra virksomheden udøves, § 246 stk. 1, jfr. § 237

Reglen kan anvendes på enhver virksomhed, der udføres selvstændigt og som erhverv⁴⁷ af en fysisk⁴⁸ person, der er udlænding bosat uden for en EU stat.⁴⁹ Den omfatter tvister om forpligtelser i eller uden for kontraktforhold i forbindelse med virksomhedsudøvelsen.⁵⁰

Bestemmelsen stiller ikke krav om, at den fysiske person, der driver virksomheden, skal have bopæl i Danmark.⁵¹ Det afgørende tidspunkt i værnetingssspørgsmålet er sagsanlægget.⁵²

Såfremt den personlige erhvervsaktivitet udøves fra forskellige faste steder, kan § 237 anvendes over for ethvert af disse steder.⁵³

sagen eller et af de rejste krav, henviser retten om muligt sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom. Se CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 121. Reglen i §248 stk. 1, 1 punktum er for så vidt uden betydning, jfr. herved 2. punktum om den situation, at sagsøgte ikke fremsætter indsigelse mod rettens stedlige kompetence, cfr paragraf 232. Henvisning sker kun inden for retsplejelovens geografiske område, dvs ikke til Grønland eller EU. I tilfælde af henvisning er tidspunktet for sagens oprindelige anlæg formentlig afgørende fx for værnetingssspørgsmålet, såfremt sagsøgte måtte have skiftet hjemting i mellemtiden. Det er en forudsætning for at anse retten for kompetent iht § 248 stk. 1, 2. punktum, at sagsøgte overhovedet har afgivet svarskrift eller afgivet møde på det 1. retsmøde under forberedelsen, KARNOV LOVSAMLING Bind 3 note 1019 (17. udg. 2001). *Alfa-Bank v. S*, UfR 2000.1635 (Østre Landsret 6 april 2000)(Advokats indsigelse mod værnetinget tilladt fremsat, selvom sagsøgte selv i svarskrift havde påstået frifindelse, da sagen havde været forberedt skriftligt, jfr. §352, da retten derfor ikke havde haft anledning til at vejlede sagsøgte, der ikke havde bistand af advokat ved indgivelse af svarskriftet, og da indsigelserne var fremsat inden sagsøger afgav replik).

⁴⁷ KOMMENTERET RETSPLEJELOV Bind I side 367 (6. udg. DJØF Forlag 2000 - 87-574-6855-9) [herefter KOM RPL-I] og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 101-102. *Kreativt Center A/S v. Karen Margrethe Reiff*, UfR 1984.324 (Vestre Landsret 23 januar 1984)(medstifter af et aktieselskab under stiftelse, der havde drevet selvstændig virksomhed, fandtes ikke selv at have drevet virksomhed) og *Dansk-spansk vinimport D.S.V. A/S under konkurs v. Anselm Mayrs dødsbo* (Schweiz), UfR 1985.709 (Østre landsret 11 marts 1985)(Konkursbo gjorde bestyrelsesansvar gældende mod nu afdød udenlandsk hovedaktionær og bestyrelsesmedlem. Der forelå ikke retskrænkelse uden for kontraktforhold og ej heller gods som kunne begrunde værneting i Danmark), UfR 2002.1676, *Lund-Hansen Advokatvirksomhed ApS v. Benedikte Moeskær* (Østre Landsret 15 april 2002)(Sag om honorarkrav vedrørende bistand om udlejningsejendom kunne iht. §237 anlægges ved udlejningsvirksomhedens hjemsted (den faste ejendom værneting)).

⁴⁸ Patentlov §64 stk. 2: "Ansøgere og patenthavere, der er ikke er bosat i Danmark, anses i sager, der anlægges efter denne lov, for at have hjemting i København.", KOM RPL-I *supra* note 47, p 367 note 2 (6. udg.).

⁴⁹ ALLAN PHILIP-I *supra* note 4, p 91.

⁵⁰ ALLAN PHILIP, DOMSKONVENTIONEN: EF-IP II, VÆRNETING-TVANGSFULDBYRDELSE AF FREMMEDE RETSAFGØRELSE (1986) s. 144 (Jurist- og Økonomonforbundets Forlag 1986)

⁵¹ *Orla Stenhøj v. Eksportkreditrådet*, UfR 1982.220 (Vestre Landsret 23. november 1981)(D, der boede i Flensborg, og som drev momsregistreret konsulent virksomhed fra lejede lokaler i Kruså, havde kun haft et fåtal opgaver i Danmark og kun udskrevet een faktura. Han var i øvrigt beskæftiget i et firma i Flensborg. D fandtes efter oplysningerne om karakteren og omfanget af hans virksomhed ikke at drive erhvervmæssig virksomhed i Danmark).

⁵² KOM RPL-I *supra* note 47, p 363.

⁵³ KOM RPL-I *supra* note 47, p 367 note 6 og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 101-102.

Man kan herefter spørge om det er et krav for anvendelse af § 237, at virksomheden har et fysisk sted i Danmark. Mads Bryde Andersen mener, at udgangspunktet for ”stedet” (og dermed jurisdiktionsspørgsmålet), hvorfra en forretningsdrivende udøver sin virksomhed, er virksomhedens fysiske tilstedeværelse i form af kontor, placering af medarbejdere og driftsfunktioner.⁵⁴ Betænkning nr 1052 af 1985 anfører, at udtrykket ”hvorfra virksomheden udøves” i almindelighed dækker det sted, hvor ledelsen udgår, hvortil korrespondance rettes, og hvor kontrakter slutes,⁵⁵ men synes ikke at kræve for bestemmelsens anvendelse, at der i Danmark kan udpeges et fysisk sted. Betænkningen stiller alene krav om, at den erhvervsmæssige virksomhed har en sådan tilknytning til et bestemt sted, at virksomheden kan siges at være udøvet fra dette sted.⁵⁶

Foretages en indskrænkende fortolkning som den Mads Bryde Andersen foreslår, vil der ikke eksistere noget virksomhedsværneting for ren online virksomhedsdrift, idet sådanne virksomheder netop er karakteriseret ved ikke at have en fysisk tilstedeværelse. I så fald ville der eksistere et hul i værnetingsreglerne, hvilket vil være uheldigt, når henses til omfanget af danskernes brug af Internettet.⁵⁷

Ifølge Ordbog over det Danske Sprog⁵⁸ dækker ordet ”sted”: (i al almindelighed) om del af rummet, bestemt m.h.t. beliggenhed, plads eller punkt, hvor nogen eller noget står (ligger, sidder eller er anbragt) for kortere eller længere tid. (1.3) om lokalitet, plads, hvor noget foregår eller skal foregå. (2) en større eller mindre afgrænset del af rummet eller et eller andet område; ofte om punkt i terrænet, lokalitet (men uden tanke om bebyggelse). (4) om en forholdsvis begrænset, indskrænket del af en større helhed. (6) om plads, rum, der kan rumme, optage en person eller ting, eller om plads, hvor en person eller ting kan anbringes, hører til.

Disse definitioner og betænkningens holdning udelukker som ovenfor nævnt ikke, at en ren online virksomhed, der er drevet via en gennem længere tid opretholdt webside ejet af en (fysisk levende) udlænding, kunne være dækket af bestemmelsen.⁵⁹ Hvis den erhvervsmæssige webside er ”stationær”, således at den er til stadighed eksisterer på de internationale computer netværk, kan virksomheden næppe siges at blive udøvet fra stadig skiftende steder, hvilket ville gøre brug af bestemmelsen uanvendelig.⁶⁰

Med den stigende andel af online handel, fx af computerspil som ofte leveres gennem downloadning fra sælgers webside, er det langt fra utænkeligt, at udenlandske virksomheder vil have stadigt salg til danskere gennem erhvervsmæssige (måske danskformulerede) websider, som er udfærdiget og ejet af fysiske personer i udlandet.

Bestemmelsen er udformet på et tidspunkt, hvor reel salgsvirksomhed udøvedes over for kunder gennem en kontoradresse i Danmark.⁶¹ Med Internettets fremkomst er det nu muligt fuldt ud at drive personlig virksomhed i Danmark ved hjælp af en webside, hvortil korrespondance rettes og hvorfra kontrakter slutes.

Det synes ikke udelukket, at bestemmelsen kan anvendes over for en udlænding, som driver virksomhed gennem en webside, jfr. den vide fortolkning af §246 som forsøger at gribe udlændinge uden dansk værneting. Det er op til domstolene at afgøre, hvorvidt bestemmelsen stiller krav om et fysisk sted i Danmark. Hensigten med reglen er at give værneting vedrørende tvister relateret til virksomheden og dens drift i Danmark og hvis moderne virksomhedsdrift sker gennem websider, bør

⁵⁴ Han anfører endvidere, at hvis man lod placeringen af den fysiske server for hjemmesiden være afgørende, ville man reelt kunne ophæve kravet om stedlig tilknytning, BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 23.1 side 919-920.

⁵⁵ BET 1052/85 *supra* note 36, p 14 og BETÆNKNING NR. 368 AF 1964 OM BEHANDLING AF SØSAGER side 28.

⁵⁶ BET 1052/85 *supra* note 36, p 14.

⁵⁷ Når henses til baggrunden for og den meget liberale retspraksis for så vidt angår godsværnetingsreglen, synes der ikke grundlag for at fortolke indskrænkende.

⁵⁸ DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB: ORDBOG OVER DET DANSKE SPROG (2. Udg. Gyldendal 1969).

⁵⁹ Dette stemmer formentlig også bedst overens med hensigten bag den nyeste formulering af ”Dørsalgsloven” se nærmere neden for, som ikke kræver fysisk møde for reglerens anvendelse.

⁶⁰ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 101 og BET 1052/85 *supra* note 36, p 14 og 74, *Irvin B. Gold v. Chevron Petroleum Company of Denmark*, UfR 1989.969 (Østre Landsret 20 juni 1989)(Sagsøgte var filial af Amerikansk moderselskab, som var blevet opløst, hvorefter danske selskab var blevet hævet i danske Aktieselskabsregister).

⁶¹ *Bent Manholm v. Andaluca International Real Estate*, UfR 1982.266 (Østre Landsret 27 november 1981) (Et spansk selskab med kontoradresse i København fandtes at have drevet erhvervsvirksomhed der og kunne derfor sagsøges der. Virksomheden havde udsendt cirkulæreskrivelse til kunder om kontoret og danske medarbejdere.) og *Zürich Forsikring, Randers afdeling v. Hanne Enger*, UfR 1992.645 (Vestre Landsret 14. april 1992) (Forsikringselskab med hovedkontor i København ansås tillige at drive virksomhed ved sin filial i Randers, hvorfor det tillige kunne sagsøges i Randers).

reglen også dække sådanne. Den endelige afgørelse ligger hos domstolene eller gennem en opdatering af lovtæksten.

Som bestemmelsen er udformet er det ikke udelukket, at ”stedet” kan fortolkes - hvilket ville være i overensstemmelse med international ret om jurisdiktion - således, at det afgørende er, om webside-virksomheden kan siges at have en sådan tilknytning⁶² til Danmark, at det ville være rimeligt at udøve jurisdiktion over den.⁶³ Det må da være en samlet vurdering af aktiviteten på websiden og Danmark, som må være afgørende, herunder at der er mulighed for ren online handel gennem websiden, og at der kan påvises adskilligt salg gennem websiden til Danmark - nogle få tilfældige salg fra en ikke dansk formuleret webside burde dog ikke være tilstrækkeligt.⁶⁴ Der bør i relation til international ret foreligge dokumentation for, at virksomheden gennem sin website specielt har sigtet mod Danmark. Det er derefter op til Danmark at bestemme, hvorvidt bestemmelsen skal kunne anvendes så den kun gælder een retskreds i Danmark eller de retskredse, hvortil den udenlandske virksomhed via sin webside har haft - mere end tilfældig - handel.

På den anden side bør tilfældigheder som stedet for serveren,⁶⁵ hvorpå websiden er lagret, eller domæne-navnet⁶⁶ ikke være afgørende. Websiden, som køberen har set, kan have været en kopi på en tilfældig (hjælpenetværks-)proxyserver og domænenavnet kan være ”.dk” men blive ejet og anvendt af en virksomhed, hvor som helst på kloden uden at der ved registrering er stillet krav om at anvende dansk lov.⁶⁷

Ad B. Sager mod selskaber,⁶⁸ foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager og som driver erhvervsvirksomhed uden for hjemtinget, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves, § 246 stk. 1, jfr. § 238. stk. 2.

Udenlandske selskaber og sammenslutninger uden hovedkontor i Danmark kan sagsøges ved retten på det sted i Danmark, hvor det pågældende selskab m.v. driver filial-virksomhed, såfremt sagen

⁶² Om tilknytningsmomenter og virkningssteder for websider er dette spørgsmål generelt behandlet i SPANG-HANSSEN-2 *supra* note 3, p 99-114. Canadas Customs and Revenue Agency har i rapporten ”WHEN IS NON-RESIDENTS DOING BUSINESS IN CANADA” (november 2001) analyseret mulige tilknytningsmomenter og virkningssteder i e-handel bl.a. med henvisning til en OECD modellovs fortolkning, <<http://www.cra-adrc.gc.ca/tax/technical/ecommerce-e.html>> (besøgt januar 2002)..

⁶³ SPANG-HANSSEN-1 *supra* note 3, kapitel 32.

⁶⁴ Måske anderledes hvis præmisserne i ”Dørsalgsloven” følges, hvor det i bemærkningerne til lovændring om fjernsalg anføres, at der formodentlig ”ikke skal meget til, for at der foreligger et system i direktivets [EU 97/7 om fjernsalgsaftaler] forstand” og at det ikke har betydning om den erhvervsdrivende ”jævnligt eller kun lejlighedsvis indgår aftaler ved brug af fjernkommunikation”, se FT 1999-2000 Tillæg A spalte 5933. Fastlæggelse af eventuelle begrænsninger i ”system” overlades det til EU domstolen at afgøre, FT 1999-2000 Tillæg A spalte 5934.

⁶⁵ BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 23.1a. side 919.

⁶⁶ Domænenavn er uegnede til at stedfæste virksomheden, BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 23.1a. side 919. *A v. Baan Nordic A/S (tidligere Beologic A/S)*, UfR 2001.697, 698 (Østre Landsret 26. november 1999)(Domænenavnet er således indgangen til et bestemt sted på World Wide Web og kan sammenlignes med f.eks. en adresse, et telefonnummer eller en telegramadresse).

⁶⁷ SPANG-HANSSEN-2 *supra* note 9, p 100-118 og Henrik Spang-Hanssen, *Web site facts are important for a court's decision of whether to refer the case to a certain forum – The Zippo decision is still the leading case – if the decision is used faithfully*, (upcoming in) SANTA CLARA JOURNAL ON INTERNATIONAL LAW (2004), at <www.scu.edu/SCJIL>. *Göta hovrätt (Sweden) v. Bodil Lindqvist*, E.C.J. C-101/01 paras. 58-59, 67, 71 (E.C.J., 6 November 2003)(Case about publication of personal data on the Internet & Place of publication - Chapter IV of EU DataDirective 95/46 of 24/10 1995 does not lay down criteria for deciding whether operations carried out by hosting providers occur in the place of establishment of the service or at its business address or in the place where the computer or computers constituting the service's infrastructure are located...There is no transfer of data to a third country within the meaning of article 25 of the Directive where an individual in a Member State loads personal data onto an Internet page which is stored with his hosting provider which is established in that State or in another Member State, thereby making those data accessible to anyone who connects to the Internet, including people in a third country. The court noted that information on the Internet can be consulted by an indefinite number of people in many places at almost any time; that individuals [as] author of a page intended for publication on the Internet transmits the data making up that page to his hosting provider. That provider manages the computer infrastructure needed to store those data and connect the server hosting the site to the Internet....The computers which constitute that infrastructure may be located, and indeed often are located, in one or more countries other than where the hosting provider is established, without its clients being aware or being in a position to be aware of it; and that the case did not concern activities ”carried out by the hosting providers”), <www.snurl.com/2z30> (besøgt 11 Februar 2004).

⁶⁸ JESPER LAU HANSEN, *NORDIC COMPANY LAW - The Regulation of Public Companies in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*, English Translation by Steven Harris (DJØF Publishing, Copenhagen 2003 - ISBN 87-574-0794-0).

vedrører denne virksomhed. Denne danske internationale filialværnetingsregel⁶⁹ kan anvendes over for selskaber,⁷⁰ foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der ikke er registreret i Danmark, eller som ikke i øvrigt har hovedkontor i Danmark,⁷¹ men som kan optræde som part i retssager.⁷²

Bestemmelsen vedrører alle søgsmål, der vedrører vedkommende filial, såfremt det udenlandske selskab har hjemsted uden for EU-området. Sagen må ikke indbefatte tvist om filialens eksistens.⁷³ Den må heller ikke involvere spørgsmål om hovedfirmaets eksistens, idet filialen ikke er noget selvstændigt retssubjekt og bestemmelsen derfor forudsætter, at hovedfirmaet ikke er opløst.⁷⁴

Reglen er uanvendelig, hvis virksomheden udøves fra stadig skiftende steder, således som tilfældet vil være ved salg ved en omrejsende repræsentant eller ved salg på salgsmesser og andre midlertidige salgssteder.⁷⁵ Filialen skal således have et fast forretningssted.

Relateret til international computer netværk kunne en filial være en dansk-sproget webside oversat fra en udenlandsk side, hvor websiden ejes af personer som befinder sig i udlandet, såfremt det godkendes, at en erhvervsvirksomhed kan drives alene i form af en webside, hvorfra der kan ske bit-transmission og betaling, jfr. ovenfor under A.

Ad C. Sager om kontraktsforhold kan anlægges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes, § 246 stk. 1, jfr. § 242 stk. 1.⁷⁶

Opfyldelsesværnetinget gælder ikke pengekrav⁷⁷ i de artiklen omhandlede tilfælde, da online virksomheden forudsættes ikke at have "ophold" i Danmark, jfr. § 242 stk. 2, og pengekrav efter dansk ret skal leveres på kreditors bopæl.

Bestemmelsen dækker kun misligholdelse af hovedydelsen.⁷⁸ Det karakteristiske for kontraktsværnetinget er, at det kan anvendes, selvom sagsøgte hverken har gods eller fast

⁶⁹ Bestemmelsen svarer til Brusselskonventionens artikel 5, nr. 5 (og EF-domsforordning 44/2001 af 22/12 2000 artikel 5 nr. 5), Justitsministerens bemærkninger til Lovforslag nr. L. 118 om ændring af Retsplejeloven mv., Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2941-42.

⁷⁰ Er modparten ikke fra EU eller EØS, afgøres værnetingsspørgsmålet efter retsplejeloven, der også har en regel om filialværneting i §238, stk. 2. I privatretlig henseende kan man så afgjort ikke sige, at filialen altid er underlagt dansk ret. Dette må afgøres efter almindelige international-privatretlige principper, ERIK WERLAUFF'S KOMMENTEREDE AKTIESELSKABSLOV 589-590, 593-594 (2. udg. Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2002 - ISBN 87-574-0589-1). Aktieselskabslovens §147: "Udenlandske aktieselskaber..., der er hjemmehørende i et EU medlemsland, kan drive virksomhed gennem en filial her i landet. Stk. 2 - Andre udenlandske aktieselskaber, kommanditaktieselskaber og andre med en tilsvarende retsform kan drive virksomhed gennem en filial her i landet, hvis dette er hjemlet i international aftale, eller når erhvervsministeren skønner, at der indrømmes danske selskaber tilsvarende ret i vedkommende land, eller i øvrigt giver tilladelse hertil." *Centros Ltd (United Kingdom) v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* (Denmark [Trade- and Companies Board]), EJC sag C-212/97 af 9. marts 1999 para 17, 18, 24, 29 (It is contrary to Articles 52 and 58 of the EC Treaty for a Member State to refuse to register a branch of a company formed in accordance with the law of another Member State in which it has its registered office but in which it conducts no business where the branch is intended to enable the company in question to carry on its entire business in the State in which that branch is to be created, while avoiding the need to form a company there, thus evading application of the rules governing the formation of companies which, in that State, are more restrictive... does not, however, prevent the authorities of the Member State... from adopting... measure for preventing or penalising fraud).

⁷¹ Omfatter bl.a. kommanditselskaber, fonde og Kooperationer, KOM RPL-I *supra* note 47, p 368 note 4.

⁷² BET 1052/85 *supra* note 36, p 46, 47 og 74, KOM RPL-I *supra* note 47, p 367 note 6, og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 102, *Bent Manholm v. Andaluca International Real Estate*, UfR 1982.266 (Østre Landsret 27 november 1981)(Et spansk selskab med kontoradresse i København fandtes at have drevet erhvervsvirksomhed der og kunne derfor sagsøges der. Virksomheden havde udsendt cirkulæreskrivelse til kunder om kontoret og danske medarbejdere) og *Zürich Forsikring, Randers afdeling v. Hanne Enger*, UfR 1992.645 (Vestre Landsret 14 april 1992) (Forsikringsselskab med hovedkontor i København ansås tillige at drive virksomhed ved sin filial i Randers, hvorfor det tillige kunne sagsøges i Randers).

⁷³ KOM RPL-I *supra* note 47, p 384 note 3 og Udtalelse fra Retsrådet nr. 233 af 31. marts 1924, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1924B.169 (Da et aktieselskab ikke blev endeligt stiftet, kunne reglen ikke anvendes).

⁷⁴ KOM RPL-I *supra* note 47, p 369 note 9.

⁷⁵ BET 1052/85 *supra* note 36, p 46.

⁷⁶ Reglen i §242 [tidligere §243] bygger på Danske Lov 1-2-19, og retspraksis herover fra før 1919 kan derfor anvendes til forståelse af reglernes udstrækning, ALLAN PHILIP-I *supra* note 4, p 93.

⁷⁷ Dvs. kontraktsmæssige pengeforpligtelser, jf. BET 1052/85 *supra* note 36, p 50. *Klapmølle Dambrug (Spanien) v. B.S. Forellen*, UfR 1990.408, (Vestre Landsret 27. februar 1990)(Sag om erstatning for mangler ved nogle sættefisk, som den nu i Spanien boende sagsøgte havde leveret i Danmark, blev støttet på hans kontraktsmæssige forpligtelser og kunne derfor ikke efter §242 stk. 2 ikke anses som et pengekrav.) og *Jørgen Schmidt Trading A/S v. Smedbo AB* (Sverige), UfR 1992.746 (Højesteret 30 juni 1992) (Erstatning for goodwill rettet mod svensk leverandør, der havde opsagt en kontrakt med dansk forhandler, anses som "pengekrav")

forretningssted der, hvor opfyldelsesstedet er.⁷⁹ Bestemmelsen omfatter tvister om kontraktens eksistens.⁸⁰ Det afgørende tidspunkt i værnetingssspørgsmålet er sagsanlægget.⁸¹ Bestemmelsen gælder både fysiske og juridiske personer.⁸²

Opfyldelsesværneting gælder ikke for levering af varer, idet leveringsstedet i dansk ret for løsøre er sælgerens forretningssted. Dog finder bestemmelsen anvendelse i de tilfælde, hvor den udenlandske online virksomhed ifølge en aftale, såsom fob eller franco,⁸³ har påtaget sig at levere varen i Danmark.⁸⁴

Den finder anvendelse selv om kontraktforholdet ikke kræver skyldnerens tilstedeværelse ved opfyldelsen og svarer til bestemmelsen i Brussels-konventionens art. 5, nr. 1.⁸⁵

Med hensyn til levering af software gennem bits-transmission fra en udenlandsk online virksomhedswebsted må det afgørende være, om køberen opnår en ejers rettigheder eller om der kun er tale om en licensrettighed.⁸⁶

I førstnævnte tilfælde gælder bestemmelsen ikke, fordi leveringen sker på den udenlandske kreditors bopæl, medmindre der forlægger særskilt aftale som indebærer levering i Danmark, fordi købt af software gennem bits-transmissionen må følge reglerne om løsøre.⁸⁷

⁷⁸ ALLAN PHILIP-I *supra* note 4, p 92 og GOMARD, FORHOLDET MELLEM ERSTATNINGSREGLER I OG UDEN FOR KONTRAKTSFORHOLD 100 f. (Gads Forlag, Copenhagen 1958). *Erik Mølgaard Petersen v. Helge Otto Jørgensen*, UfR 1991.779 (Østre Landsret 3 juni 1991)(Der var ikke tale om et §242 stk. 2-pengekrav, idet sagsøgers krav på naturalopfyldelse (mangler ved gulve i køb hus) blot var blevet konverteret til et pengekrav og dermed om værneting efter §242 stk. 1).

⁷⁹ ARNT NIELSEN *supra* note 10, p 110.

⁸⁰ BET 1052/85 *supra* note 36, p 32.

⁸¹ KOM RPL-I *supra* note 47, p 363.

⁸² KOM RPL-I *supra* note 47, p 373 note 1.

⁸³ Dvs. "franco" iht dansk lov-fortolkning, se *Damstahl A/S v. A.T.I. s.r.l.* (Italien), UfR 2001.1039 (Højesteret 15 februar 2001)(Ikke opfyldelsesværneting (Bruxelles Konv. Art. 5 nr. 1) i Danmark, da franco-leveringsklausul iht. Italiensk lovgivning ikke angav opfyldelsessted, jf. CISG art. 31 litra a).

⁸⁴ BET 1052/85 *supra* note 36, p 77 og 49. *Spaan verpackung G.m.b.H. (Tyskland) v. Superfos Gødning A/S*, UfR 1990.295 (Højesteret 12 februar 1990)(Cif klausul i sælgers faktura hindrede sagsanlæg i Danmark). Reglen gælder ikke, hvis stedet for kontraktens opfyldelse blot er skæringssted for risiko, BET 1052/85 *supra* note 36, p 15.

⁸⁵ Justitsministerens bemærkninger til Lovforslag nr. L. 118 om ændring af Retsplejeloven mv., Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2942. Om EU, se KIM ØSTERGAARD, ELEKTRONISK HANDEL OG INTERNATIONAL PROCES- OG PRIVATRET 131-160 (DJØF Forlag, København 2003).

⁸⁶ BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnittene 20.2-20.3 side 784-802 og kapitel 21.

⁸⁷ NØRARGER-NIELSEN & TEILGAARD, KØBELOVSKOMMENTAREN side 37 (2. udg. 1993, Gads Forlag - ISBN 87-12-01567-9), Frederik Bruhn-Petersen, *Elektronisk præstation af digitale ydelser* 22 (Specialafhandling ved Københavns Universitet April 1999 - <www.jur.ku.dk/it-ret/specialer/bruhn-petersen.pdf >). Måske anderledes *Poul Erik Bøjden v. Bikuben Girobank A/S*, UfR 1997.707 (Højesteret 11. marts 1997)(Tegningsaftale om andele i et investeringsselskab ikke køb af løsøre). Om udenlandsk retspraksis om software kan nævnes: *Toby Constructions Products Pty Ltd v Computa Bar (Sales) Pty Ltd*, 77 FLR 377, 383, [1983] 2 NSWLR 48 (Supreme Court of New South Wales, 1983)(The court came to "the conclusion that a sale of a computer system, comprising both hardware and software, as in the present case, does constitute a sale of goods within the meaning of both the Commonwealth Act and the State legislation...I do not wish it to be thought that I am of the view that software by itself may not be 'goods'"), *Advent Systems Ltd. v. Unisys Corp.*, 925 F.2d 670, 674 & 676 (3rd Cir 1991)("Hardware is the computer machinery, its electronic circuitry and peripheral items such as keyboards, readers, scanners and printers. Software is a more elusive concept. Generally speaking, "software" refers to the medium that stores input and output data as well as computer programs. The medium includes hard disks, floppy disks, and magnetic tapes... In simplistic terms, programs are codes prepared by a programmer that instruct the computer to perform certain functions. When the program is transposed onto a medium compatible with the computer's needs, it becomes software...[W]e hold that software is a "good" within the definition in the [Pennsylvania version of the Uniform Commercial Code]."), *Sct. Albans City and District Council v. International Computers Ltd.*, [1997] F.S.R. 251, 264, [1996] 4 All ER 481 (English Court of Appeal July 1996)(Separat opinion by Lord Justice Glidewell: "By itself hardware can do nothing. The really important part of the system is the software... The program itself is an algorithm or formula. It is of necessity contained in a physical medium... [I]t is necessary to distinguish between the program and the disc carrying the program... In both the Sale of Goods Act 1979 sec. 61 and the Supply of Goods and Services Act 1982 sec. 18 the definition of "goods" "includes all personal chattels other than things in action and money . . ." Clearly a disc is within this definition. Equally clearly, a program, of itself, is not.), *Beta Computers (Europe) Ltd. v. Adobe Systems (Europe) Ltd.*, [1996] F.S.R. 367, 377-378 (Court of Session - Outer House (Scotland), 14. December 1995)(Contracts for the supply of proprietary software were sui generis... An essential feature of an effective transaction was that the supplier undertook to provide both the medium carrying the software and the right to access and use the intellectual property embodied in it), *Horace Holman Group Ltd. v. Sherwood International Group Ltd.*, 2000 WL 491372 (High Court of Justice in Queen's Bench's Division Technology and Construction Court, April 2000 - No. 1999-TCC-NO.129)("I am not satisfied that the contract is a contract for the supply of goods in so far as it is a contract for the supply of software"), Michael Edenborough, *Computer Contract/Sale of Goods; Software "Goods" within the Sale of Goods Act 1979*, European Intellectual Property Review, 1995, E.I.P.R. 1995, 17(2), D48 (For the purpose of the VAT Act 1983, the supply of software is considered to be the supply of goods. Section 61(1) of the Sale of Goods Act 1979 distinguishes

Er der tale om køb af en licens eller brugerrettighed til software må der sondres mellem tilfælde, hvor softwaren, som der opnås brugsrettighed, downloades til brugerens computer(e) eller om brugeren kun kan benytte softwaren gennem opkobling til sælgerens server i udlandet.⁸⁸

Ved første alternativ er der ingen tvivl om, at sælgeren har en løbende forpligtelse til at give brugeren mulighed for at anvende softwaren, som formentlig løbende bliver opdateret af den udenlandske virksomhed, hos brugeren selv. Der er dermed efter § 246 stk. 1, jfr. § 242 stk. 1 værneting i Danmark på brugerens sted,⁸⁹ idet der ikke efter bestemmelsens nyeste formulering er krav om tilstedeværelse i retskredsen ved opfyldelsen.⁹⁰ Såfremt de enkelte forpligtelser i henhold til en kontrakt skal opfyldes forskellige steder, er der et sagligt begrænset alternativt værneting på de enkelte steder.⁹¹

Hvis brugeren skal opkoble sig til sælgerens server for at kunne anvende softwaren, er spørgsmålet, hvor opfyldelsesstedet er i relation til § 246 stk. 1, jfr. § 242 stk. 1. Teknisk vil brugeren ikke kunne anvende licensen, såfremt der ikke kan opnås computer netværksforbindelse til sælgerens server. I teknisk henseende er der således ikke tvivl om, at softwaren befinder sig hos licensyder. På den anden side kan man anføre, at licensyder leverer tjenesteydelsen hos brugeren ved dennes brug af sin egen computer - hvis netværksforbindelse kan opnås. I den forbindelse må erindres, at ifølge den (årtusind) gamle doktrin i international ret er udgangspunktet, at sagsøgeren må anlægge sag ved sagsøgtens lokale domstol.⁹² Dette sammenholdt med at softwaren befinder sig i uden for Danmark taler for at opfyldelsesværnetinget ikke kan anvendes. I praksis vil svaret på spørgsmålet blive løst gennem indholdet af licensaftalen, som i online handlen sker ved (aktiv) accept af vilkår på en webside, og hvorved værneting oftest fastlægges.⁹³

Ad D. Sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser, kan anlægges ved retten på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået, § 246 stk. 1, jfr. § 243.⁹⁴

Bestemmelsen - det såkaldte fornærmelses- eller deliktværneting - omfatter retskrænkelser uden for kontraktforhold og kan i sager herom anvendes på erstatningssager (støttet på culpa og/eller på objektivt ansvar) og på private straffesager.⁹⁵ Den kan tillige anvendes i sager vedrørende skade i

between a chose in action and chose in possession, the latter being accorded protection by the Act, while the former is not), Richard Stephens, *The Legal Principles Governing the Supply of Computer Systems: Part 1*, Computer and Telecommunications Law Review, 1998, C.T.L.R. 1998, 4(2), 27-34, Phillip Johnson, *All Wrapped Up? A review of the enforceability of "shrink-wrap" and "Click-wrap" license in the United Kingdom and the United States*, European Intellectual Property Review, 2003, E.I.P.R. 2003, 25(2), 98-102, 100 (Not only did the court [in Beta Computers v Adobe Systems] consider the contract to be of a sui generis nature, being neither a sale of goods nor information...It would appear therefore that in the United States courts are accepting shrink-wrap licences as a sale of goods.)

⁸⁸ Mange software og online virksomheder ligger i U.S.A. og Asien, som Danmark ikke har værnetings-konventioner med. Samme er heller ikke parter af Rom-konventionen om lovvalg ved kontraktsforpligtelser af Juni 1980 (E.U. Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations of June 1980 ("Rome-I")).

⁸⁹ Østre Landsret fastslog i kendelsen *Ist Mover ApS v. Direct Hedge S.A.*, U 2002.1370 (Østre landsret 7 marts 2002), efter at have bestemt at udvikling af en web-side måtte anses som en tjenesteydelse, at der var værneting i Danmark efter Lugano-konventionens art. 5, stk. 1 og dermed efter § 247.

⁹⁰ For tidligere formulering mente Philip dette "vist nok må antages." Det kræves heller ikke, at sagsøgte er til stede i Danmark ved sagens anlæg eller ved forkyndelsen, ALLAN PHILIP-I *supra* note 4, p 92.

⁹¹ BET 1052/85 *supra* note 36, p 32.

⁹² Actor sequitur forum rei, Plaintiff has to submit to the defendant's court.

⁹³ Click-wrap eller Click-web aftale, jfr. *ProCD, Inc v Zeidenberg*, 86 F 3d 1447, 1449, 1452 (U.S. Appeals Court for 7th Cir 1996), *CompuServe v Patterson*, 89 F 3d 1257, 1263 para 7 (U.S. Appeals Court for 6th Cir 1996) og SPANG-HANSEN-2 *supra* note 3, p 80-94. Om såkaldte browse-wrap aftaler se *Specht v Netscape Communications Corp*, 150 F.Supp.2d 585 (S.D.N.Y., July 2001) *affirmed* by 306 F.3d 17 (U.S. Appeals Court for 6th Circuit October 2002) og Henrik Spang-Hanssen, *Online aftaler i USA* side 103-111 (YULEX 2001, Oslo, ISBN 82-7226-060-3 eller www.geocities.com/hssph), BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 19.2.b side 761-763. *PIL-Pak A/S v. Crownson Fabrics Ltd.*, UfR 2002.424 (Sø- og Handelsretten 8. november 2001)(Opfyldelsesværneting (Bruxelles Konv. art. 5 nr. 1) i Danmark anvendelig i erstatningssag vedrørende påstået uberettiget ophævelse af kontrakt).

⁹⁴ Reglen i §242 [tidligere §243] bygger på Danske Lov 1-2-19, og retspraksis herover fra før 1919 kan derfor anvendes til forståelse af reglernes udstrækning. Det kræves ikke, at sagsøgte er til stede i Danmark ved sagens anlæg eller ved forkyndelsen, ALLAN PHILIP-I *supra* note 4, p 92-93.

⁹⁵ **Afvist anvendelse:** VLT 1957.292 *Aktieselskabet Havnemøllen (Aalborg) v. Firma Je-Ba v/J. Jensen* (Glostrup)(Vestre Landsret 15. juni 1957) (Reglen ikke anvendelig i sager, hvor afgørelse afhænger af, om der har bestået et gyldigt ejendomsforbehold); *Trelleborg Aktiebolag (Sverige) v. Danske Gasværkers Tjære Kompani A/S*, UfR 1979.1033 (Sø- og Handelsretten 10 juli 1979)(Sag om sagsøgtens uberettigede benyttelse af sagsøgtens varemærke mv. kunne ikke anlægges ved (sagsøgers) delikt-værneting); *Coprosider S.p.A. (Italien) v. Vølund Energi teknik A/S*, UfR 1985.904 (Højesteret 29 august

forbindelse med kontrakt, når sagen ikke angår misligholdelse af den kontraktlige hovedforpligtelser.⁹⁶ Efter omstændighederne vil en sag om produktansvar kunne anlægges med værning ifølge § 243.⁹⁷ Reglen omfatter æreskrænkelser. Reglen gælder også selskaber.⁹⁸

I relation til Straffelovens territoriale gyldighedsområde anses en handling tillige som foretaget der, hvor handlingens følge eller virkning er indtrådt, såfremt strafbarheden afhænger af følgen,⁹⁹ og værningsreglen må fortolkes på samme måde.¹⁰⁰ Den samme regel kan imidlertid følges ved krænkelser, hvor både iværksættelseshandlingen og virkningen er foretaget i Danmark.¹⁰¹ Er handlingen, der medfører skaden således foretaget i udlandet, men indtræffer skaden i Danmark, antages der at være værning i Danmark iht. §243. I stats-grænseoverskridende tilfælde kan det diskuteres, om skadestilføjelsen er foregået i den stat, hvor den skadegørende handling blev foretaget, eller den stat, hvor skaden indtrådte. I dansk teori lægges vægt på, at danske domstole har international kompetence når enten handlingsstedet eller virkningsstedet er i Danmark.¹⁰²

Peter Arnt Nielsen anfører,¹⁰³ at det i tilfælde af injurier, ophavsretlige krænkelser og erhvervsmæssige krænkelser hidtil er anset for tvivlsomt, om det forhold, at den krænkende har bopæl i Danmark, i sig selv er tilstrækkeligt til at statuere deliktværning i Danmark.¹⁰⁴ Heroverfor anfører sidste udgave af Gomards Civilprocessen, at en privat injuriersag kan anlægges på det sted i Danmark,

1985)(En sag mod en italiensk underleverandør, som til sagsøgerens medkontrahent havde leveret muligt mangelfulde bøjninger til varmevekslere, som måtte repareres for et anseeligt beløb, kunne ikke anlægges i Danmark sammen med sagen mod sagsøgerens danske medkontrahent), *I.H. Nordgren (Sverige) v. Rederiaktiebolaget "Högmarsåo"* (Sverige), UfR 1932.645 (Østre landsret 11 marts 1932)(I et tilfælde, hvor et svensk rederi ved skibets oplægning i dansk havn ulovlig havde afskediget en i Sverige forhyret sømand, var der ikke i Rpl §243 stk 2 hjemmel for sømanden til i Danmark at anlægge sag mod rederiet for forfølgning af en for forfaldet hyre og erstatning foretaget arrest), *Forsikringselskabet Nye Danske Lloyd v. Stausberg ingeniurbau G.m.b.H.* (Tyskland), *Scan-Report A/S v. Forum Annonbyrå AB* (Sverige), UfR 1972.1031 (Sø- og Handelsretten 13 juli 1972)(Svensk selskab sendte dansk selskab et brev i en kuvert, som var franco-stemplet "Nordisk Affärs Kalender", hvilket det danske firma fandt krænkede dets rettigheder i og med det siden 1930 havde udgivet opslagsværket "Nordisk Handelskalender." Der fandtes ikke værning i Danmark, da det ikke fandtes godtgjort, at der i Danmark var sket en krænkelse af det danske firmas rettigheder)og *A/S N. Foss Electric v. John Shields* (England), UfR 1979.616 (Sø- og Handelsretten 14 marts 1979)(Engländer, der havde været ansat i sagsøgers danske datterselskab i England, fandtes ikke at have haft en sådan tilknytning til det danske selskab, at hans mulige udnyttelse af erhvervshemmeligheder kunne anses som en retskrænkelser eller skadestilføjelse, der var begået i Danmark. Herefter ikke værning i Danmark), UfR 1983.1038 (Højesteret 18 oktober 1983) (Forsikringselskabet anlagt sag om refusion for erstatningsudbetaling mod tyske firma. Ikke deliktværning), kommenteret af Højesteretsdommer Hans Kardel, *Om værning efter retsplejelovens §244* [nu 243] i UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1984B.61, 62.

⁹⁶ BET 1052/85 *supra* note 36, p 16 og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 107 note 38. BERNHARD GOMARD, FORHOLDET MELLEM ERSTATNINGSREGLER I OG UDEFOR KONTRAKTSFORHOLD side 100f, , finder støtte herfor i *I.H. Nordgren v. Rederiaktiebolaget "Högmarsåo"*, UfR 1932.645 (se ovenfor note 95) og *Poul Erik Andersen v. William Mønster*, UfR 1938.1094 (Østre Landsret 12 august 1938)(En sag, hvorunder forpagteren af en herregård påstod lejerens af jagtretten på gården dømt til at betale erstatning for vildtskade ima Jagtloven fandtes med rette anlagt ved det i Rpl §244 ommeldte værning. Udtalt, at selvom §244 også må antages kun at omfatte retskrænkelser uden for kontraktsforhold, skønnes denne bestemmelse dog anvendelig i nærværende tilfælde, idet den forpligtelse, som gøres gældende mod Mønster, er grundet på selve Jagtloven), samt at årsagen til uheld lettest vil kunne opklares på det sted, hvor det er sket, og endvidere traditionel retsstridighedslære. Denne opfattelse er tiltrådt i anmeldelse af bogen i UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1959B.223 af A. Victor Hansen og af ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 93.

⁹⁷ *Topdanmark Forsikring A/S v. Rentokil Svenska AB*, UfR 1996.1547 (Østre Landsret 30 september 1996) (Værning efter §243 over for Svensk producent for erstatning for skade fremkaldt af en defekt ved et produkt). *Dow Corning International Ltd. (Belgien) v. Dansk Tyggegummifabrik A/S*, UfR 1986.922 (Højesteret 28 oktober 1986)(En bygherre anlagde sag mod en entreprenør og adciterede dennes belgiske underleverandør med påstand om erstatning for rengøring af kedler, overtidsbetaling samt kassation af materialer som følge af mangler ved det leverede produkt (et klæbe- og tætningsmiddel). Da kravet mod leverandøren alene var støttet på produktansvar, var det omfattet af reglen).

⁹⁸ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 93.

⁹⁹ Borgerlig Straffelov af 1930 § 9: "I de tilfælde, i hvilke en handling strafbarhed afhænger af eller påvirkes af en indtrådt eller tilsigtet følge, betragtes handlingen tillige som foretaget dér, hvor virkningen er indtrådt eller tilsigter at skulle indtræde.

¹⁰⁰ *Alfred Leopold (Norge) v. Carl Davidsen*, UfR 1940.454 (Højesteret 3 april 1940)(En i Norge bosat person, som var aktionær i et aktieselskab i Ålborg, sendte fra Helsingborg bestyrelsen breve, der indeholdt sigtelser mod en i Ålborg boende aktionær. Antaget, at denne ima Rpl §244, jfr. Straf §9, kunne anlægges sag ved retten i Ålborg til straf og erstatning).

¹⁰¹ KOM RPL-I *supra* note 47, p 375 note 5 og BET 1052/85 *supra* note 36, p 16.

¹⁰² O.A.BORUM, LOVKONFLIKTER: LÆREBOG I INTERNATIONAL PRIVATRET 190 (4. udg. 1957 Gads Forlag), ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 93 og ARNT NIELSEN *supra* note 10, p 111.

¹⁰³ ARNT NIELSEN *supra* note 10, p 112.

¹⁰⁴ *Erik Fiehn v. A/B Wivefilm* (Sverige), UfR 1947.187 (Østre Landsret 16 oktober 1946) (En af et svensk selskab S indspillet film blev opført i Danmark, uden at navnet på komponisten K til en i filmen benyttet melodi blev angivet, hvad S måtte være vidende om. Erstatningssag iht. Forfatterloven kunne anlægges af K mod S i Danmark ima reglen. Derimod var der ikke hjemmel for K ima. § 246 stk. 1 til at påstå S dømt i Danmark for opførelsen af filmen i Sverige), BET 1052/85 *supra* note 36, p 16.

hvor et injurierende brev afsendt fra udlandet bliver modtaget af adressaten. Denne ”effekt doktrin” fra UfR 1940.454¹⁰⁵ anføres at kunne anvendes også, hvor både iværksættelsen er foretaget, og virkningerne af krænkelsen er indtrådt i Danmark.¹⁰⁶

Det er et krav, at sagsøgeren, der påberåber sig Rpl §243, godtgør med en vis - behersket - grad af sandsynlighed, at sagsøgte har gjort sig skyldig i en retskrænkelse.¹⁰⁷

Med hensyn til handlinger foretaget rent online på internationale computer netværk, hvor noget som er oploadet oftest er tilgængeligt for enhver anden tilkoblet internationale computer netværk, bør der i hvert enkelt tilfælde foretages en overvejelse af, hvorvidt international jurisdiktions-rets grundlæggende krav om tilknytningsmoment og rimelighed er opfyldt.

Værnetingsreglen i § 243 er udformet førend det verdensomspændende Internet blev udviklet og tager dermed ikke i betragtning, at reglens formulering hjemler et verdensomspændende værneting, fordi personer i Danmark har uhindret adgang til Internet-handlinger, der sker på den anden side af kloden og som måske kun er beregnet på personer i Asien eller et andet kultursamfund, som ikke ville opfatte handlingen som en retskrænkelse.

Der bør derfor i relation til handlinger foretaget på internationale computer netværk foretages en indskrænkende fortolkning af bestemmelsen i § 243, således at der stilles krav om, at handlingen, der ligger bag retskrænkelsen,¹⁰⁸ har en målrettet tilknytning til Danmark¹⁰⁹ samt at det vil være rimeligt at danske domstole beskæftiger sig med sagen svarende til international jurisdiktions-rets grundlæggende krav.¹¹⁰ Måske bør der også sondres mellem tilfælde, hvor retskrænkelsen vedrører en fysisk person eller et firma.¹¹¹

Ved retskrænkelse i online dagblade¹¹² bør tages hensyn til særegenhederne ved Internettet.¹¹³

¹⁰⁵ *Alfred Leopold (Norge) v. Carl Davidsen* (gengivet i note 100).

¹⁰⁶ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 108 og BET 1052/85 *supra* note 36, p 78.

¹⁰⁷ Erik Siesby, *Godsværneting og sikkerhedsstillelse*, JURISTEN 1974.532, 532

¹⁰⁸ *Morgan Crucible Company Plc. v. A.B. Svejeteknik ApS.*, UfR 2001.432 (Sø- og Handelsretten 21 november 2001)(Brug af varemærkenavn i URL-adresse for erhvervs-mæssig hjemmeside indebar selvstændig krænkelse). Anderledes *Electronic Broking Services, Ltd. England v. E-Business Solutions & Services*, 285 F.Supp.2d 686, 691-692 (D.Md, Sept. 30, 2003)(Case on trademark infringement dismissed on lack of jurisdiction - Defendant sold products and services for banking a financial entities through a website. Plaintiff, a British company, provided goods and services, including computer hardware and software, to the banking and financial services industry under the name and owned the U.S. federal trademark “Electronic Broking Services, Limited” (“EBS”). Defendant aimed Egyptian citizens and E-Business Solutions was based in Egypt. Defendant had no physical presence in the United States, nor did defendant conduct extensive business in the country. No indication that E-Business Solutions intentionally targeted residents in Maryland through its website or directed its electronic activity into Maryland with the manifested intent of conducting business within the state. Court noted E-Business Solutions owned the “EBS” trademark in Egypt and might continue to use it in that forum and perhaps other places despite some resolution of the dispute in Maryland).

¹⁰⁹ UfR 2002.405, *Viasat A/S og Canal Digital Danmark A/S v. A* (Dansk statsborger bosat i Columbia)(Højesteret 27 november 2002)(§243 ikke anvendelig som værneting i fogedbudssager. - Udenlandsdansker, uden opholdssted i Danmark, redigerede en på udenlandsk server placeret webside <www.piratdk.com>, hvorfra kunne downloades materiale, som var ulovligt i Danmark. Websiden var formuleret på dansk og vedrørte danske krypteringsnøgler). Lignende sag i UfR 2001.2186, *Canal Digital Danmark A/S v. Hans Magnus Carlsson* (Sverige)(Østre Landsret 26 juni 2001).

¹¹⁰ SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, afsnit 32.1.1.1., 32.2., og kapitel 34.

¹¹¹ When an injured party is an individual, it is reasonable to infer that the brunt of the injury will be felt in the state in which he or she resides. This is not necessarily the case when the injured party is a corporation. "A corporation does not suffer harm in a particular geographic location in the same sense that an individual does." [The “effect test” in *Calder v. Jones*, 465 U.S. 783, 789 (US 1984)] still requires that the harm be particularized to the forum state. Even if a corporation has its principal place of business in the forum state, it does not follow necessarily that it makes more sales in that state than any other or that harm to its reputation will be felt more strongly in that state. [M]erely identifying the plaintiff's principal place of business is not enough, *HY Cite Corporation v. Badbusinessbureau.com, L.L.C.*, 297 F.Supp.2d 1154, 1167 (W.D. Wisconsin, Jan. 8, 2004).

¹¹² Anvendelse af § 243 godkendt i: UfR 1921.855 (Østre landsret 18 maj 1921 - Kære IV nr. 203/1921)(Rpl §244 kunne anvendes i en sag mod et blads redaktør til straf og erstatning for fornærmelser i bladet. Sag kunne anlægges mod ham i den by, hvor en del af bladet udkom) *henvist til Andelsanstalten ”Vort Land” (Dansk Syge- og Ulykkesforsikrings-selskab) v. Edv. Ph. Mackeprang*, UfR 1913.721 (Landsover- samt Hof- og Statsretsdomme, 27 januar 1913)(Sag angående en for sagsøger fornærmelig artikel i et fagblad i henhold til Danske Lov 1-2-19 anlagt i København som bladets publikationssted mod ansvarshavende redaktør. Udtalt, at bladet både trykkes København og udgives her af et til Københavns Firmaregister tilmeldt aktieselskab gennem et ekspeditionslokale København, må bladets publikationssted siges at være København, uanset om indstævnte, som af ham anbragt, måtte udføre sin redaktionsvirksomhed fra sin bopæl på Frederiksberg. Da dernæst et trykt skrifts publikationssted på grund af de særlige regler i § 3 i Lov om Pressens Brug af 3 januar 1851 må anses for det ved D.L. 1-2-19 hjemlede værneting med hensyn til injurier, optagne i skriftet, kan den af indstævnte nedlagte afvisningspåstand ikke tages til følge); *Gunnar Quistgaard Vemb v. L. Egebjerg*, UfR 1957.613 (Vestre Landsret 26 februar 1957) (Injuriesag mod redaktøren af en avis, der blev udgivet i Århus, og mod A, der boede i Viborg, og som var blevet interviewet til avisen, i anledning af nogle i bladet fremsatte udtalelser kunne ikke anlægges i Viborg ima. reglen, da den retskrænkelse, som

Generelt bør ved overvejelse af deliktværnetingets anvendelse tages i betragtning, at noget på en udenlandsk webside, der efter dansk retspraksis udgør en retskrænkelse, meget vel kan være i overensstemmelse med lovgivningen i websideforfatterens og webside-serverværtens eget land. Hvis der ikke foretages en indskrænkende fortolkning af bestemmelsen rækkevidde vil §243 i relation til internationale netværk i realiteten være en universel-værnetingsregel for krænkelse.

Et sådant regime vil være i strid med folkeretten, hvorefter kun international ret kan bemyndige stater til at have universelt værneting, hvorunder staten handler på det internationale samfunds vegne.¹¹⁴ Det ville bringe totalt kaos på internationale netværk, hvis hver stat kunne lovgive over indhold på udenlandske websider og gennem statens domstole dømme udlændinge, der havde begået en retskrænkelse efter denne stats love. Det ville for danskeres vedkommende fx indebære, at indhold på danskeres websider, der er i overensstemmelse med dansk lovgivning efter liberaliseringen ved "pornoens frigivelse" ville kunne straffes af andre landes domstole, hvor en sådan liberalisering ikke har fundet sted. Danskerne ville således kunne anholdes på (katolske) sydeuropæiske feriedestinationer eller i USA på grund af deres websides indhold, som udlændinge ikke (eller kun mod store omkostninger) kan hindres adgang til.¹¹⁵

Det afgørende for deliktværnetingsreglen må være om retskrænkelsen ikke alene føles men af ophavsmanden er tilsigtet at ramme Danmark og formentligt være begrænset til tilfælde, hvor udlændingens handling heller ikke har været lovlig i udlændingens eget land.

Dilemmaet er på glimrende vis illustreret af skismaet i den Franske dom over Californiske Yahoo! Inc., der lovligt iht. amerikansk lovgivning har tilladt amerikanere på websider at bortauktionere effekter, som findes anstødelige i Frankrig, hvorfor en fransk domstol har idømt det amerikanske selskab dagsbøder. Disse dagbøder har en sådan størrelse at de er økonomisk velfærdstruende for det amerikanske selskab, der har anmodet en Californisk domstole om at erklære, at den franske retsafgørelse ikke skal kunne effektueres i USA. En afgørelse herom afventes fra den føderale appeldomstol for niende circuit.¹¹⁶

Ad E. I sager om forbrugeraftaler kan forbrugeren anlægge sag mod personer, selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger ved sit eget hjemting, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamer i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse og forbrugeren i Danmark har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen, jfr. § 246, stk. 1, 2. punktum.¹¹⁷

Det er dansk rets almindelige forbrugerftalebegreb, der fastlægger reglens anvendelse.¹¹⁸ Efter nyeste revision af Aftaleloven og "Dørsalgsloven"¹¹⁹ forstås ved en forbrugerftale en aftale, som en

sagsøgeren hævdede at være tilføjet ved avisartiklen, ikke - foruden i Århus, hvor det pågældende nummer af bladet var udkommet - kunne anses foregået i Viborg).

¹¹³ SPANG-HANSSEN-1 *supra* note 3, afsnit 32.1.1.3. The Internet is different in one important respect from more traditional publications such as newspapers and magazines, where publishers can generally limit their exposure to liability, MATTHEW COLLINS, THE LAW OF DEFAMATION AND THE INTERNET page 307, Chapter 24 – Jurisdiction (Oxford University Press, 2001). Se også *Berezosky v. Michaels & Berezosky v. Forbes*, [2000] E.M.L.R. 643, 668, [2000] 2 All ER 986, [2000] 1 WLR 1004, 2000 WL 544123 (House of Lords, May 2000) (hvor "fair play and substantial justice" blev overvejet) og *Shevill v. Presse Alliance S.A.*, 1995 E.C.R. I-415, [1995] E.M.L.R. 543, [1995] I.L.P. 367 (E.C.J. Case C-68/93, 1995).

¹¹⁴ SPANG-HANSSEN-1 *supra* note 3, p 252-254.

¹¹⁵ Det er i den forbindelse urovækkende, at USA mener at have gyldigt værneting over ca 70 % af, hvad der sker på de internationale netværk med begrundelse i, at ca. 70 % af netværksserverne befinder sig i USA, jf. lovgivningen relateret til the Patriot Act.

¹¹⁶ Sagen er udførligt gengivet i SPANG-HANSSEN-1 *supra* note 3, p 485-519.

¹¹⁷ Bestemmelsen svarer til EF-domskonventionens (Bryssels konventionens) artikel 13 nr. 3, jfr. justitsministerens bemærkninger til Lovforslag nr. L. 118 om ændring af Retsplejeloven mv., Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2943 og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 122. Den nye EF-domsForordning 44/2001 af 22/12 2000 har et anderledes indhold i afdeling 4. Derimod afviger bestemmelsen i §246 stk. 1, 2. punktum fra § 244 om anvendelse af domstolen, hvor forbrugeren har bopæl, i forbrugerftaler med danske erhvervsdrivende, gælder ikke for forbrugerftaler, som er indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted. Forbrugerværneting i § 244 kan anvendes, dels når den erhvervsdrivende selv har taget initiativ til eller indvilget i at slutte aftalen uden for sit faste forretningssted, dels når aftalen er sluttet telefonisk eller indgået ved skriftlig aftale, uden at forbrugeren i forbindelse hermed har rettet personlig henvendelse til den erhvervsdrivende. Stk. 2 bestemmer, at en aftale om værneting ikke er bindende for forbrugeren, hvis aftalen er indgået før tidspunktet for tvistens opståen, jfr. BET 1052/85 *supra* note 36, p 79.

¹¹⁸ Justitsministerens bemærkninger til Lovforslag nr. L. 118 om ændring af Retsplejeloven mv., Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2943.

erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv.¹²⁰

”Dørsalgsloven” indeholder i kapitel 4¹²¹ regler om informationspligt og fortrydelsesret samt følgende definition af ”fjernsalg” (eller rettere ”distanceaftaler”¹²²):¹²³ en aftale om køb af varer,¹²⁴ om tjenesteydelser eller om løbende levering af varer eller tjenesteydelser, når aftalen (1) indgås¹²⁵ ved brug af fjernkommunikation¹²⁶ og uden, at parterne mødes, og (2) indgås som led i et system for fjernsalg, som drives af den erhvervsdrivende.

I den forbindelse skal bemærkes, at uanset, at ”Dørsalgslovens” reglerne om fjernsalg ikke omfatter aftaler og henvendelser med henblik på indgåelse af aftale, der indgås ved hjælp af vareautomater eller lignende automater eller fra automatiserede forretningslokaler,¹²⁷ gælder distanceaftale-reglerne dog for Internetbutikker.¹²⁸ I bemærkninger til lovforslaget til den nye §11 i Dørsalgsloven pointeres det selvfølgelig, at erhvervsvirksomheder, der vil benytte fjernsalg som afsætningsform, ikke kan ”nøjes med at eksistere i ”cyberspace” og f.eks. kun have en Internet-adresse.”¹²⁹ Problemet for sagsøger (forbruger) er imidlertid, at den erhvervsdrivendes fysiske adresse kan være på den anden side af kloden og i en Stat, som ikke har indgået en konvention om fyldbyrdsaftale af danske retsafgørelser, dvs. bl.a. godkendt forbrugerværnetinget.

Dørsalgsloven undtager ikke tilfælde, hvor en forbrugere har anvendt elektroniske agenter og dermed indgået køb uden menneskelig medvirken på begge sider. En rapport udarbejdet med international assistance af American Bar Association påpeger, at hvor elektroniske agenter forestår købsbeslutningen er det rimeligt at opfatte ”køberen” som køber på sælgerens hjemsted, og at sælgeren ofte vil være den svage part, fordi forbrugeren køberrobot har muligheden for at sammenligne varer og købekonditioner på hele nettet.¹³⁰ I den forbindelse må erindres, at den praktiske væsentligste undtagelse fra retsplejelovens §244 er almindeligt butikskøb.¹³¹ Det må bero på en domstolsafgørelse om, hvorvidt Rpl. § 246, stk. 1, 2. punktum skal fortolkes indskrænkende vedrørende elektroniske agenter eller følge den danske udvidede formulering af EU Fjernsalgsaftale direktiv 7/97.

Som oven for anført dækker begrebet forbrugeraftale tillige køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis aftalen om køb er indgået eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende.¹³²

I relation til online handel giver dette anledning til overvejelse af, hvorvidt online auktionssider er omfattet af bestemmelsen i Rpl. § 246, stk. 1, 2. punktum. I den forbindelse skal bemærkes, at online auktionssider omfatter salg af både helt nye som brugte effekter, og at mange af sælgerne er producenter, som sælger direkte fra fabrikation uden om sædvanlige salgsled. Dette sidstnævnte kunne give anledning til at statuere ”omgåelse” af forbrugerbeskyttelsesreglerne, som er baggrund for

¹¹⁹ ”Dørsalgsloven,” (Lov om visse forbrugeraftaler (dørsalg, fjernsalg og løbende tjenesteydelser)), lovbekendtgørelse nr. 886 af 23. december 1987, ændret ved lov nr. 262 af 6 maj 1993, lov nr. 1098 af 21 december 1994 og lov nr. 442 af 31 maj 2000.

¹²⁰ Lov om aftaler §38a og ”Dørsalgsloven” §1, begge iht. Lov nr. 1098 af 21. december 1994. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale, han har indgået, ikke er en forbrugeraftale.

¹²¹ Kapitel 4 i ”Dørsalgsloven” gælder, hvis forbrugeren afgiver bestilling ved at klikke på et symbol (ikon) på skærmen eller ved at ringe. Sidstnævnte dog kun såfremt telefonnummer er angivet i forbindelse med annonce af et produkt, men ikke hvis telefonnummer er angivet som en generel oplysning på virksomhedens webside-sæt, Folketings Tidende 1999-2000 Tillæg A spalte 5954. Da telefonnummer sjældent står på den webpage hvor produktannoncer er anført, er ringe-bestemmelsen i stor udstrækning uden betydning.

¹²² KARNOV LOVSAMLING Bind 4 note 108 (17. udg. 2001). Definitionen kræver ikke, at der skal være tale om køb af varer, eller at disse skal sendes. Den engelske betegnelse for det bagvedliggende EU Direktiv 97/7 er ”distance contracts”.

¹²³ ”Dørsalgslovens” §10a som formuleret ved lov nr. 442 af 31 maj 2000 § 1.

¹²⁴ Dvs. fysiske løsørestande, KARNOV LOVSAMLING Bind 4 note 111 / 39 (17. udg. 2001)

¹²⁵ Dvs. alene ved fjernkommunikation indtil aftale foreligger, Folketings Tidende 1999-2000 Tillæg A spalte 5934.

¹²⁶ Ved fjernkommunikation forstås i denne lov enhver kommunikation, der foregår, uden at forbrugeren og den erhvervsdrivende mødes fysisk, ”Dørsalgslovens” § 10b som formuleret ved lov nr. 442 af 31 maj 2000 § 1 og præambel nr. 9 til EU Direktiv 97/7. Det er en forudsætning, at parterne til og med indgåelse af den pågældende aftale udelukkende anvender fjernkommunikation, således at de ikke mødes fysisk, Folketings Tidende 1999-2000 Tillæg A spalte 5229.

¹²⁷ ”Dørsalgslovens” §10c stk. 1 litra 5, som formuleret ved lov nr. 442 af 31 maj 2000 § 1.

¹²⁸ Den danske bestemmelse giver forbrugeren videre beskyttelse end EU Direktiv om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg nr. 97/7 af 20 maj 1997 art. 3 stk. 1, KARNOV LOVSAMLING Bind 4 note 117 og 122 (17. udg. 2001).

¹²⁹ Folketings Tidende 1999-2000 Tillæg A spalte 5959. ”Directive 97/7/EC of 1997 on consumers distance contracts applies to all mail order sales, including those made over electronic means,” OJ L144, 4/6/1997 P. 0019-0027.

¹³⁰ American Bar Association, ACHIEVING LEGAL AND BUSINESS ORDER IN CYBERSPACE: A REPORT ON GLOBAL JURISDICTION ISSUES CREATED BY THE INTERNET, August 2000, Business Lawyer, 55 BUSLAW 1801, 1829.

¹³¹ KOM RPL-I *supra* note 47, p 377 note 3.

¹³² BET 1052/85 *supra* note 36, p 58. Den udenlandske erhvervsdrivende skal anlægge sag ved forbrugeren hjemting, jfr. § 235 stk. 1, hvilket ikke kan fraviges ved en forudgående værnetingsaftale, jfr § 245 stk. 2.

værnetings-bestemmelsen. Modargumentet vil være, at der er tale om auktion, hvor forbrugerbeskyttelsesreglerne normalt ikke gælder og at mange webauktionssælgere er forbrugere.

Det forhold, at formidleren af auktionssiderne opnår reklameindtægter fra annoncer som genereres på de sider, hvor sælgere udbyder såvel fysiske som bits-overførsel effekter, bør ikke begrunde anvendelse af § 246, stk. 1, 2. punktum, idet baggrunden for bestemmelse - sammenholdt med § 244 - er at ramme tilfælde, hvor en professionel er involveret i selve salget og det kan en formidler, som kun opnår reklameindtægter af auktionssiderne, ikke siges at være.

Det modsatte er tilfældet for de online auktionssider, hvor formidleren af auktionssiderne modtager et gebyr eller en procent af salget. Som følge heraf vil køb af en amerikansk forbrugers effekter udbudt på amerikanske Yahoo!'s auktionssider, derfor måske være omfattet af § 246, stk. 1, 2. punktum, hvorved der vil være værneting på den danske købers hjemting, uanset at den sælgende amerikanske forbruger i sit eget hjemland er bundet af salgsvilkårsbestemmelser på Yahoo!'s auktionssider, hvori er aftalt et værneting.

EU Fjernsalgsaftale direktiv 7/97 undtager i artikel 3 (1) auktioner, herunder elektroniske auktioner på Internettet, men denne er fraveget af Danmark ifølge bemærkningerne til lovforslaget.¹³³ Dette sidste vil formentlig skabe kaos for borgere og erhvervsdrivende, idet den danske bestemmelse er en undtagelse fra direktivet, hvis hovedsigte om at tilnærme medlemslandenes lovgivning, og ikke klart fremgår af den danske lovtekst.¹³⁴ Udenlandske erhvervsdrivende har således kun hvis de læser bemærkningerne til lovforslaget i Folketings Tidende mulighed for at erfare, at informationsreglerne i "Dørsalgsloven" også i Danmark gælder for deres salg gennem auktionssider i tilfælde hvor auktionssiden ses af en dansk forbruger - modsat andre EU-borgere. For almindelige danske borgere er det også en anomalitet, idet køb på auktion normalt er undtaget af almindelige køberegler.

Det vil være rimeligt at begrænse den danske særrregel mest muligt, således at kun auktionswebsites, som er formuleret på dansk, skal opfylde informationspligt og fortrydelsesret iht. Dørsalgslovens kapitel 4, mens danske forbrugere for så vidt angår auktionssider formuleret på andre sprog end dansk må acceptere, at den danske særrregel ifølge lovforslagets bemærkninger ikke gælder.¹³⁵ Det havde været mere rimeligt i hvert fald at begrænse reglen til kun at omfatte salg af nye/ubrugte genstande, som erhvervsdrivende - ikke også udenlandske forbrugere - sælger gennem auktionssider. Men det kan selvfølgelig være svært at finde dokumentation for om den udenlandske auktionssælger er erhvervsdrivende eller forbruger.

I relation til § 246, stk. 1, 2. punktum og en dansk forbrugers online handlen på internationale computer netværk er det spørgsmålet i hvilke tilfælde forbrugeren kan siges at have rettet henvendelse til den udenlandske erhvervsdrivendes faste forretningssted - in casu den udenlandske virksomheds webside i udlandet - hvorved § 246, stk. 1, 2. punktum ikke gælder, henholdsvis tilfælde, hvor den udenlandske erhvervsdrivendes webside i udlandet kan siges at indeholde "særligt tilbud eller reklamering" rettet mod Danmark, hvorved § 246, stk. 1, 2. punktum gælder.

I førstnævnte tilfælde kan forholdet sammenlignes med tilfælde undtaget af Rpl. § 244 om forbrugeraftaler, som er indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted. Det modsatte ville kunne sammenlignes med en dansk turists køb i udlandet skulle være omfattet af et dansk forbrugerværneting.

For at anvende Rpl § 246, stk. 1, 2. punktum kræves da også at udlændingen har fremsat særligt tilbud eller reklamering i Danmark.

Mads Bryde Andersen anfører, at begrebet "reklame" almindeligvis tager sigte på handlinger, der har karakter af opsøgende informationsvirksomhed, men at det i relation til Internet kan være vanskeligt at opretholde en forestilling om, at der her udøves en sådan form for opsøgende virksomhed i relation til enhver forbruger. Han finder, at for at en reklamering i et fremmed land kan siges at tage sigte på danske forbrugere, må der formentlig kræves en yderligere aktiv indsats end blot dette, at information fra det fremmede land kan nås via Internet fra forbrugere i Danmark.¹³⁶ Se i øvrigt betragtninger om målrettede websider oven for.

¹³³ "Dørsalgslovens" §10c stk. 2, som formuleret ved lov nr. 442 af 31 maj 2000 § 1. Danmark har således udnyttet muligheden for at skærpe direktivet, hvilket imidlertid stemmer dårlig overens med direktivets hovedsigte om at tilnærme medlemslandenes lovgivning.

¹³⁴ En udenlandsk erhvervsdrivende kan med god ret gøre gældende, at han ikke kendte eller burde kende til denne undtagelse, som kun er fremført i bemærkningerne til lovforslaget, jfr. Folketings Tidende 1999-2000 Tillæg A spalte 5936 og 5956.

¹³⁵ Spørgsmålet er om danske forbrugere kan se fornuften i, at køb på loppemarkeder er undergivet sædvanlige indskrænkede købsauktionsregler, mens deres salg/køb på webauktionssider er undergivet forbrugerbeskyttelsesregler for erhvervsdrivende.

¹³⁶ BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 23.1.b side 921. Unlike newspaper, mailing, radio, television and other media containing advertisements and solicitations, most Internet advertisements and solicitations are not directed at a specific geographic area or market; to the contrary, advertising on the Internet targets no one in particular and everyone in

En anden betingelse for anvendelse af § 246, stk. 1, 2. punktum er, at forbrugeren befinder sig i Danmark på tidspunktet for ”de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen.” Det må formentlig være forbrugeren som har bevisbyrden for at han befandt sig i Danmark. For den udenlandske erhvervsdrivende vil det være umuligt at bevise, hvorvidt fx forbrugers laptop afsendte bestillingen via en mobiltelefonforbindelse mens laptoppen befandt sig i Danmark eller i et fly/udland. Det er intet problem for forbrugeren at angive falsk opholdssted i Cyberspace, hvorved anvendelse af § 246, stk. 1, 2. punktum er udelukket,¹³⁷ og nuværende lokaliseringssoftware har ikke en pålidelighed svarende til de krav en domstol må stille.¹³⁸

Ad F. Hvis ingen af ovennævnte alternativer kan anvendes som værneting og tvisten angår privatretligt formueretsforhold kan sag anlægges på det sted, hvor en fysisk sagsøgte opholder sig ved stævningens forkyndelse, jfr. § 246 stk. 2.

Dette eksorbitante værneting, der er subsidiært, giver mulighed for universel jurisdiktion i relation udlændinges handlen på internationale computer netværk,¹³⁹ når blot sagsøgte er en fysisk¹⁴⁰ person (dansker eller udlænding), der ved stævningens forkyndelse befinder sig i Danmark, og tvisten gælder ”formueforhold,”¹⁴¹ dvs. såvel fuldbyrdelses- som anerkendelsessøgsmål om krav, der har økonomisk værdi¹⁴² og hviler på privatretligt grundlag.¹⁴³

Da faktisk alt som uploades på internationale computer netværk kan ses af enhver, kan let tænkes tilfælde, hvor en sagsøger mener, at en fysisk udlændings handlen på internationale netværk indebærer et privatretligt ”formueforhold,” der ikke kræver tilknytning til Danmark.¹⁴⁴

I motiverne til denne seneste lovformulering anførte Justitsministeriet¹⁴⁵ for så vidt angår opholdets varighed og formål, at det næppe kan antages, at ethvert nok så kortvarigt ophold, fx i transit i en dansk lufthavn, er tilstrækkelig.¹⁴⁶ Reglen, der er subsidiær, gælder dog ikke over for personer i medlemsstaterne i E.U.¹⁴⁷ eller personer omfattet af Lugano-konventionen.¹⁴⁸

Ad G. Hvis ingen af de ovennævnte alternativer kan anvendes og tvisten angår privatretligt formueretsforhold kan sag anlægges på det sted, hvor fysiske eller

particular in any given geographic location, *Millennium Enterprises, Inc. v. Millennium Music, LP*, 33 F.Supp.2d 907, 914 (D.Or. 1999)

¹³⁷ Ketilbjørn Hertz, *Værneting i internationale forbrugerftaler*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1999B.39 side 39, 40.

¹³⁸ Tidligere Bell Labs researcher Bill Cheswick, Lumeta Corp., to Stefanie Olsen, *Geographic tracking raises opportunities, fears*, CNET News.com, 8 November 2000, at <http://news.com.com/2100-1023_3-248274.html> (visited 14 October 2003) og SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, p 332-336.

¹³⁹ Da dansk ret ikke kender nogen forum non-conveniens regel, kan domstole således komme til at beskæftige sig med sager, der er uden megen tilknytning til Danmark, jfr. note 2 til *Flensburger Volksbank A.G. v. Firmaet Jacob Sørensen & Co*, UfR 1926.17 (Højesteret 16 november 1925)(Sagsøgte, der havde et bankindestående i Danmark på knap 212 kr. havde følgelig gods i Danmark i en sag om 62.146 kr. Der lægges ikke vægt på, hvor bankbog fysisk befinder sig) og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 95.

¹⁴⁰ *A/S Svendborg Kasein v. Etablissements Freddy Baines* (Holland), UfR 1955.1079 (Sø- og Handelsretten 8 juli 1955)(En forkyndelse for et udenlandsk selskabs direktør under dennes ophold her i landet kunne ikke skabe værneting i Danmark for selskabet). Bestemmelsen finder ikke anvendelse på selskaber, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 92 og 94. CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 123.

¹⁴¹ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 123.

¹⁴² Der stilles principielt ikke krav til godsets værdi, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 95. Om reglens begrundelse, se Erik Siesby, *Godsværneting og sikkerhedsstillelse*, JURISTEN 1974.532 og Erik Siesby, *Udlændinges værneting og udlandsdanskernes*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1980B.381.

¹⁴³ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 123. *Pakistans Ambassade v. Shah Travel*, UfR 1999.939 (Højesteret 5 marts 1999)(privatretligt mellemværende, der ikke var omfattet af folkeretlige regler om immunitet for diplomati).

¹⁴⁴ Om sådanne eksorbitante værnetingsregler og international ret, se SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, kapitel 26 afsnit 1.1 og 1.2 samt kapitel 31 afsnit 3.3.

¹⁴⁵ Folketings Tidende 1985-86, tillæg. A., spalte 2949. Anderledes BET 1052/85 *supra* note 36, p 19, hvorefter opholdets varighed og formål er uden betydning.

¹⁴⁶ *Islandsk Kompagni A/S v. Oskar Halldorsson*, UfR 1927.516 (Sø og Handelsretten 4 februar 1927) (En islænding, der midlertidig boede på et hotel i København, kunne i medfør af reglen sagsøges ved Sø- og Handelsretten).

¹⁴⁷ Lov nr 325 af 4 juni 1986 om EF-Domskonventionen, artikel 3 i Brusselskonventionen og præambel nr. 22 og artikel 3 i EU-DomsForordning

¹⁴⁸ Dvs. Island, Norge, Schweiz og medlemmerne af EU. Se artikel 3 i konvention af 16 september 1988 om domsmyndighed og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager med protokoller.

juridiske personer på tidspunktet for sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig på tidspunktet for sagens anlæg, jfr. § 246 stk. 3.¹⁴⁹

Denne eksorbitante¹⁵⁰ værnetingsregel, der er subsidiær, gælder ”formueforhold,” dvs. såvel fuldbyrdelses- som anerkendelsessøgsmål om krav, der har økonomisk værdi og hviler på privatretligt grundlag.¹⁵¹ Godsværneting gælder både fysiske og juridiske personer,¹⁵² pånær personer i medlemsstaterne i E.U.¹⁵³ eller personer omfattet af Lugano-konventionen.¹⁵⁴ Bestemmelsen gælder ikke i konkurs. Også udlændinge kan sagsøge andre udlændinge ved godsværneting.¹⁵⁵

Bevisbyrden for, at den sagsøgte udlænding har gods i Danmark, påhviler sagsøgeren.

Ved ”gods” forstås principalt alt, der har økonomisk værdi,¹⁵⁶ således løsøre, fordringer og rettigheder af enhver art.¹⁵⁷ Danske patent- og varemærkerettigheder kan danne grundlag for godsværneting i Danmark,¹⁵⁸ mens det er tvivlsomt i hvilket omfang andre immaterielle rettigheder kan danne grundlag for godsværneting.¹⁵⁹ Den blotte ophavsretlige beskyttelse af et åndsværk giver ikke i sig selv anledning til godsværneting.¹⁶⁰ Det almindelige krav på beskyttelse i Danmark af forfatter- og kunstnerrettigheder eller af uregistrerede mærker skaber ikke værneting i Danmark for en forfatter eller anden berettiget, der bor i udlandet. Ifølge lovmotiverne omfatter bestemmelsen også krav om fuldstændig ejendomsret til eller om begrænsede rettigheder over gods i Danmark, herunder fordringer.¹⁶¹

En udlændings fordring på en i Danmark boende person kan således danne grundlag for godsværneting.¹⁶² Det gælder også i en sag mellem de samme parter, dvs. at godset er udlændingens krav (modfordring) på den person, der sagsøger ejeren af godset (udlændingen) for et andet tilgodehavende (hovedfordringen). og også selvom de to mellemværender udspringer af samme kontraktsforhold. Det er dog en betingelse herfor, at modfordringen er uafhængig af sagsøgerens hovedfordring, og at sagsøger ikke har ”skabt” godset ved at undlade at betale modfordringen til forfaldstid.¹⁶³ Godsværneting kan være udelukket pga. det pågældende retsforholds særlige

¹⁴⁹ ”Sagens anlæg,” dvs. det tidspunkt, hvor stævningen indleveres til berømmelse, jfr. paragraf 348 stk. 1.

¹⁵⁰ I Danmark har domstole ikke mulighed for at afvise sager grundet non-convenience, se oven for note 139.

¹⁵¹ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p. 124 og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p. 94.

¹⁵² KOM RPL-I *supra* note 47, p. 385 note 15.

¹⁵³ Lov nr. 325 af 4. juni 1986 om EF-Domskonventionen, artikel 3 i Brusselskonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, og præambel nr. 22 og artikel 3 i EU-Domsforordning. *Skandinavisk Salgs Service ApS v. S* (Sverige), UfR 2000.493 (Østre Landsret 30. november 1999) (En adresse i Aarhus, som svensk firma bestred at have, kunne ikke danne grundlag for henvisning til retten i Aarhus - Sagen omfattet af Brysselskonventionen).

¹⁵⁴ Dvs. Island, Norge, Schweiz og medlemmerne af EU. Se artikel 3 i Lugano konvention af 16. september 1988 om domsmyndighed og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager med protokoller.

¹⁵⁵ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p. 96.

¹⁵⁶ *Eti-Tuber A/S v. Firma Theodor Klass* (Tyskland), UfR 1968.336 V (Vestre Landsret 18. december 1967) (Dansk firma påstod erstatning for misligholdelse mod tysk firma, hvis danske advokat havde indestående et beløb, som danske firma havde foretaget arrest i. Dette kunne være grundlag for godsværneting). *Nordisk Rederiaktieselskab v. Firma Terwoigt & Lagers* (Holland), UfR 1960.434 SH (Sø- og Handelsretten 29. december 1959) (Værneting i ma (arresteret) beløb, som henstod hos hollandske firmas danske agent og som ikke vedrørte retsvisten).

¹⁵⁷ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p. 126 og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p. 96. *Firmaet M Friis-Møller & Co v. Firmaet Tandberg & Wigeland* (Norge), UfR 1930.402 (Østre Landsret 31. januar 1930) (Et norsk firma, der havde erhvervet panteret i Danmark, fandtes som havende gods i Danmark at kunne sagsøges i Danmark i en ikke efter patentloven anlagt erstatningssag).

¹⁵⁸ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p. 126-7.

¹⁵⁹ ALLAN PHILIP-1 SUPRA NOTE 4, P. 97.

¹⁶⁰ *Brunswick A.G. v. C.E. Jensen*, UfR 1964.228 H (Højesteret 14. februar 1964) (Udtalt, retten til arkitektprojekt til ombygning af hal i Danmark befinder sig hos på rettighedshaverens hjemsted) og kommentaren af Højesteretsdommer P. Spleth, *Retspleje i borgerlige sager - Udlændinges værneting*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1964B.264. Sagen udførligt refereret neden for i note 184.

¹⁶¹ Folketings Tidende 1985-86 tillæg A spalte 2949, KOM RPL-I *supra* note 47, p. 389 note 19 og CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p. 128.

¹⁶² *Handelsfirmaet Vacuum Oil Co A/S v. R Mithassel*, UfR 1921.908 SH (Sø- og Handelsretten 26. august 1921) (Rpl §248 stk. 2 anvendt på en af et udenlandsk firma til et herværende søsterselskab transporteret fordring på en udlænding)

¹⁶³ *Johann H. Anthon A/S v. Bogesundsmaskiner AB* (Sverige), UfR 1971.512 V (Vestre landsret 3. februar 1971) (En dansk forhandler for et svensk firma kunne ikke ved at undlade at betale sin forfaldne gæld for leverede reservedele til firmaet skabe værneting i Danmark for et provisionskrav, som han mente at have mod firmaet. I hvert fald hovedparten af det svenske firmas krav var forfalden til betaling, da provisionsstriden opstod), CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p. 128-129 og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p. 99. Smh. *Allan Haugsted v. Firma Maretec A.G.* (Schweiz), UfR 1990.475 (Vestre landsret 1

beskaffenhed. Selvom en modregningserklæring fra sagsøgeren er kommet frem til sagsøgte før sagen, giver modfordringen dog vistnok grundlag for godsværneting, hvis sagsøgte bestrider rigtigheden af hovedfordringen og dermed også modregningen.¹⁶⁴ Modfordringen må eksistere på tidspunktet for sagens anlæg. Har modregning fundet sted forinden, er modfordringen ophørt,¹⁶⁵ men det kan måske i analogi af UfR 1944.682¹⁶⁶ antages, at sagsøgte ikke ved at modregne en lille modfordring med en del af en større hovedfordring kan fjerne grundlaget for prøvelse af den resterende del af hovedfordringen, hvis han samtidig nægter at anerkende denne.

Modsat tidligere,¹⁶⁷ kan også krav, der bestrides, danne grundlag for godsværneting.¹⁶⁸

Det er et krav, at de pågældende aktiver kan lokaliseres som gods i Danmark ved sagens anlæg.¹⁶⁹ Det må ved brug af §246 stk. 3 afgøres, hvornår en rettighed eller fordring kan siges at befinde sig i

marts 1990) (Da dansk sagsøger hverken helt eller delvis havde anerkendt et modkrav fra Schweizisk selskab, kunne dette ikke begrunde godsværneting i Danmark efter §246 stk. 3).

¹⁶⁴ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 129.

¹⁶⁵ Se neden for note 173.

¹⁶⁶ UfR 1944.682 (Sø og handelsretten 4 februar 1944)(En dansk befragter B af et finsk skib, der havde en tvist med rederiet R om Demurrage, deponerede 2500 kr. hos et mæglerfirma. B anerkendte at skyldte 195 kr. heraf og anlagde herefter under påberøbelse af Rpl §248 stk. 2 sag mod R til frigivelse af resten af depotet. Sagen afvistes, da de 195 kr. ikke kunne betragtes som et selvstændigt formuegode, men som en bestanddel af depotet, der som sådant ikke kunne anses som gods tilhørende R).

¹⁶⁷ H. Munch Petersen i UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1926B.45 ff og BETÆNKNING NR. 105 AF 1985 side 81 f, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 99, der bemærker, at Erik Siesby har kritiseret praksis i *Godsværneting og forum rei sita*, JURISTEN 1974.84 og Erik Siesby, *Udlændinges værneting og udlandsdanskernes*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1980B.381. *A/S Svendborg Kasein v. Freddy Baines S.A.*, UfR 1956.657 (Højesteret 7 maj 1956)(Vareparti fra udlandet fandtes delvist ukontraktmæssigt. Arrestforretning afvist, da udlænding ikke havde gods i Danmark, idet tvisten vedrørte ejerforholdet til varepartiet (og *A/S Svendborg Kasein v. Freddy Baines S.A.*, UfR 1955.1079 (Sø- og Handelsretten 8 juli 1955)(En forkyndelse for et udenlandsk selskabs direktør under dennes ophold her i landet kunne ikke skabe værneting i Danmark for selskabet)). Philip kritiserer dommen i *Nordisk Fjer A/S v. Firma Samuel Motzen* (Rumænien) UfR 1942.660 (Sø- og handelsretten i København, 27 marts 1942), hvor den ved indløsning af dokumenterne for et vareparti betalte købesum ikke kunne danne grundlag for godsværneting i en sag angående erstatning for mangler ved det pågældende varer. *Firmaet Harald Kjær & Co v. Rederiet Nielsen & Thorden O/Y* (Helsingfors), *Forsikrings-Aktieselskabet Urania v. "Madrid, Sociedad anonima de reagueros"* (Spanien), UfR 1926.84 (Højesteret 22 december 1925)(Forsikringsselskab, der skyldte et spansk forsikringsselskab et beløb i spansk mønt, kunne ikke på grundlag heraf sagsøge det spanske selskab i Danmark iht. Rpl §248 stk. 2 til opgørelse af deres øvrige mellemværende).

¹⁶⁸ En nægtelse af værneting, hvor gods er afhængig af sagens udfald, kendes ikke i andre lande, jf CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 128 note 99 og Erik Siesby, *Udlændinges værneting og udlandsdanskernes*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1980B.378ff. *Kilchem Adriatic af 25/6/1993 A/S v. Office National de l'Huile* (Tunis), UfR 1996.950 (Sø- og Handelsretten 22. april 1996)(Krav, der var rejst af sagsøgte ved en tunesisk domstol mod en dansk virksomhed, som bestred kravet, kunne danne grundlag for godsværneting i Danmark for sagsøgerens sag mod den tunesiske sagsøgte).

¹⁶⁹ BET 1052/85 *supra* note 36, p 20. **Fra dansk retspraksis:** *Capstan Shipping Ltd. ApS v. ScanPly International Wood Products Ltd.* (Hong Kong), UfR 1988.579 (Sø- og Handelsretten 24 februar 1988)(bankkonti i Danmark, som et udenlandsk selskab i et vist omfang selv disponerede over udgjorde godsværneting i en sag mod selskabet), *Shen-Har Investment & Development Ltd.* (Israel) v. *Fa. Edelstein Pfanzen* (Tyskland), UfR 1988.426 (Østre Landsret 14 december 1987)(S i Israel solgte varer til K1 i Tyskland, der videresolgte til K2 i Danmark, og som tiltransporterede S sit krav mod K2. Der opstod tvist mellem S og K1 om mangler, hvorefter K2 deponerede købesummen i dansk bank. Det deponerede beløb hjemlede godsværneting i S's sag mod K1), *Bauherrengemeinschaft* (Tyskland) v. *Konkursboet Bent Iversen*, UfR 1987.14 (Højesteret 13 november 1986)(Appellants påstand om afvisning af en af et konkursbo anlagt sag ikke taget til følge, da appellanten, der ikke havde anmeldt nogen fordring i konkursboet, i forhold til dette enten havde ret til det deponerede beløb, der var tvistens genstand, eller en fordring, der ikke var uden værdi), *Industriaktiebolaget EUROOC v. Inger Topsøe & Swegon AB* (Sverige), UfR 1987.690 (Højesteret 15 juli 1987) (godsværneting anvendt vedrørende en fordring, der var anmeldt i et konkursbo, da fordringen ikke kunne anses for værdiløs, uanset at der forelå et ubekræftet tilsagn fra kreditor om, at kravet var efterstillet i konkurs), *S. Bjerregaard & Sønner Fiskeeksport A/S under konkurs v. Gulf Fish Trading Ltd.* (Holland), UfR 1999.88 (Højesteret 19. oktober 1998), (Hollandsk virksomheds ubestridte fordring på 10.177 DKK mod konkursbo kunne danne grundlag for sagsanlæg efter § 246 stk. 3, uanset at fordringen ikke var men kunne anmeldes i konkursboet), *Triplex S.p.A.* (Italien) v. *Haka-Kirk Husholdningsmaskiner A/S under konkurs*, UfR 1972.714 (Højesteret 6 juni 1972)(Et konkursbo kunne i Danmark anlægge sag mod et italiensk selskab, da dette, der havde anmeldt en fordring i boet, fandtes at have gods her i landet, uanset at dividenden ikke ville overstige det påståvnte beløb. Boets revisors overslag udviste en dividende på 12%, og herefter kunne der ikke bortses fra, at der kunne opnås en "vis" dividende), *Firma Electronic v. Konkursboet Stenløse Plastic*, UfR 1978.876 HK (Højesteret 2 oktober 1978)(Anmeldt fordring ikke "ganske uden værdi"), *Niels Moustén Vestergaard v. European Homes B.V. & European Construction B.V.* (Holland), UfR 1977.395 (Østre Landsret 22 december 1977)(I en sag mod et dansk anpartsselskab adciteredes to udenlandske selskaber, der ejende indskudskapitalen i anpartsselskabet, hvis midler imidlertid ifølge de udenlandske selskaber var opbrugt, således at der end ikke var dækning for omkostningerne ved en eventuel likvidation. I betragtning af, at anpartsselskabet var oprettet med en indskudskapital på 100.000 kr. for at drive virksomhed i Danmark, at de udenlandske selskaber ejede hele indskudskapitalen, og at de ikke havde likvideret selskabet, fandtes der at være gods i Danmark). Modsat: *Aage Thorning-Christensen v. Ella Hartvig Henriksen*, UfR 1945.393 (Østre Landsret 19 december 1944)(Udlænding havde pantebreve med pant i fast ejendom i

Danmark, selvom det er en fiktion at tale om en rettigheds eller fordrings beliggenhed.¹⁷⁰ Det antages, at en simple fordring i relation til §246 stk. 3 befinder sig i Danmark, hvis debitor har bopæl i Danmark.¹⁷¹ Hvis fordringen er negotiabel, bestemmes værnetinget efter det sted, hvor det negotiable dokument befinder sig.¹⁷²

Allan Philip mener den fremtidige mulighed for fuldbyrdelse i godset må være et væsentligt element i en rational forklaring på godsværnetinget.¹⁷³ Det antages, at godsværnetinget ikke er udelukket, fordi godset er undtaget fra kreditorforfølgning, og aktiver omfattet af transbeneficiet, jf. paragraf 509, eller som er båndlagt, kan derfor også begrunde gods.¹⁷⁴ Godset må i det hele have en vis klarhed og bestemthed. Kreditmuligheder fx trækingsrettigheder på en kassekredit, kan ikke udgøre gods.¹⁷⁵

”Gods” bør fortolkes som gods, udlændingen besidder eller er legitimeret til at disponere over ved sagens anlæg.¹⁷⁶ Også krav, der retter sig mod gods i Danmark, som en udlænding hævder at have ret til, men som han ikke besidder, burde kunne pådømmes i Danmark.¹⁷⁷ Er det overdraget tredjemand forinden, kan det ikke begrunde godsværneting.¹⁷⁸ Den omstændighed, at sagsøgte, hvis han bliver dømt til at betale hovedfordringen, kan foretage modregning kan ikke hindre eksistensen af godsværneting på grundlag af modfordringen, fordi det er tidspunktet for sagens anlæg der er afgørende iht. § 246 stk. 3.¹⁷⁹ Godsets tilstedeværelse i Danmark må ikke være forårsaget af ensidig eller illoyal disposition fra sagsøgerens side.¹⁸⁰

Danmark. Ikke godsværneting da pantebreve beroede i udlandet), *Bent Bjerregaard Thomsens konkursbo v. Astramaris Schifahrtskontor G.m.b.H.* (Tyskland), UfR 1973.206 (Vestre Landsret 13 november 1972)(Hverken den simple fordring i et konkursbo, hvis midler alene måtte antages kun at strække til hel eller delvis fyldestgørelse af de privilegerede fordringer, eller den personlige fordring mod fallenten, kunne anses for gods og begrunde værneting), *H.H.Andersen Konfektion Aps v. Textilwerke Ganahl A.G.* (Østrig), UfR 1997.565 (Sø og Handelsretten 24 marts 1977)(Ikke godsværneting idet udlændings vekselkrav mod dansk sagsøger ikke udgjorde ”gods” ima. Rpl. §248 (nu 246) stk. 2).

¹⁷⁰ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 96.

¹⁷¹ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 97, Udtalelse fra retsrådet nr. 103 af 13 september 1921, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1921B.344 (Ordet ”gods” må omfatte også fordringsrettigheder, hvoraf vil følge, at hvis fordringen er støttet på gældsbev, og dette befinder sig i Danmark, eller ved mundtlige fordringer debitor bor i Danmark, kan retssag anlægges i Danmark), Højesteretsdommer P. Splæth: *Retspleje i borgerlige sager - Udlændinges værneting*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1964B.264 og Jens Anker Andersen i *Kreditorforfølgning mod kontantindeståender i pengeinstitutter*, JURISTEN 1972.433, 453.

¹⁷² CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 126 og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 97.

¹⁷³ Ligeledes Erik Siesby, *Godsværnetinget og forum rei sitæ*, JURISTEN 1974.84, 85. Philip bemærker, at retspraksis, bortset fra UfR 1921.908 (se oven for note 162), alle har ladet debitors bopæl i Danmark være afgørende for om fuldbyrdelse af simple fordringer kunne finde sted, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 97 og Mogens Munch, *Udlæg i fordringer på en skyldner i udlandet*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1966B.217, 226. *Københavns ny Tømmer-Handel A/S v. Rederiet for m/s ”Alma”*, UfR 1951.1117 (Sø- og Handelsretten 27 april 1951)(Arrest for et erstatningskrav var foretaget i et fragtbeløb. Beløbet kunne ikke danne godsværneting for et andet senere hævdet erstatningskrav, da det arresterede beløb måtte antages i alt væsentlighed at ville medgå til dækning af det først fremsatte krav).

¹⁷⁴ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 127.

¹⁷⁵ KOM RPL-I *supra* note 47, p side 387 note 18.

¹⁷⁶ *Shirley Jean Nielsen* (Nevada, USA) v. *Margot Engsig-Karup* (Danmark), UfR 1977.887 (Vestre Landsret 22 juli 1977) (Sag anlagt i Danmark mod person, der nu var bosat i USA, afvist, da et af sagsøgeren til sagsøgte udstedt sælgerpantebrev var solgt inden sagens anlæg).

¹⁷⁷ Erik Siesby, *Godsværnetinget og forum rei sitæ*, JURISTEN 1974.84, ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 97 og KOM RPL-I *supra* note 47, p 363 (6. udg. Djøf Forlag 2000 - 87-574-6855-9).

¹⁷⁸ Har en udenlandsk sælger opnået forskud på købesummen i sin bank mod pant i dokumenterne vedrørende handelen, kan sælgerens krav på købesummen ikke udgøre godsværneting, hvis panteretten har et sådant omfang, at der ikke bliver noget overskud til sælgeren. Jens Anker Andersen, *Kreditorforfølgning mod kontantindeståender i pengeinstitutter*, JURISTEN 1972.433, 454 & *A/S Frederik Fiedler v. Firmaet E. Zoubir* (Algier), UfR 1925.453 ((Sø og handelsretten 31 marts 1925)(Køber ville foretage arrest i beløb han havde indbetalt til Privatbanken som havde modtaget en faktura til inkasso fra bank B i Algier, for andet krav mod sælger i Algier. Beløbet tilkom banken i Algier og derfor intet godsværneting), *A/S Jølvig v. firmaet Wallengreen & Co* (Sverige), UfR 1954.609 (Sø- og Handelsretten 12 marts 1954)(Overdragelse af en fordring for at denne ikke skulle danne grundlag for godsværneting godkendt), *Bjørn Bartig* (Sverige) v. *Den Danske Landmandsbank A/S*, UfR 1968.384 (Højesteret 1 april 1968)(Overdragelse af rettigheder ikke godkendt og dermed fandtes gods og værneting i Danmark).

¹⁷⁹ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 100.

¹⁸⁰ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 129, Erik Siesby, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1980B.378, 380. *A Munck v. Alkan, Heumann & Co.* (Tyskland), UfR 1924.350 (Sø- og Handelsretten 13 februar 1924)(Godsværnetingsreglen antoges ikke at hjemle en i Danmark værende køber ret til, fordi han undlod at betale købesummen for et parti varer, at sagsøge den udenlandske sælger til erstatning i Danmark, *Ole Bruun ApS v. Schmitt O.H.G. Lederfabrik und Kunststoffwerke* (Østrig), UfR 1978.863 (Østre Landsret 19 juni 1978)(Da det krav, der skulle begrunde godsværneting, udsprang af, at skyldneren havde misligholdt sin betalingsforpligtelse for leverede varer, kunne den udenlandske kreditors fordring ikke udgøre gods for så vidt angik skyldnerens erstatningskrav mod kreditor).

Godset må have en sådan værdi, at udlændingen overhovedet har haft tanker om (fortsat) at udnytte sin ejendomsret hertil.¹⁸¹ Allan Philip finder,¹⁸² at UfR 1974.548¹⁸³ giver antydning af, at forbindelse mellem det rejste krav og det herværende gods kan være af betydning for, hvilket krav der vil blive stillet til godsets værdi. På den anden side kan en helt værdiløs genstand eller en genstand, som sagsøgte forud for sagsanlægget må anses for at have opgivet eller bortkastet, eller som efter dens værdi må antages, at den udenlandske sagsøgte ikke vil gøre nogen økonomisk indsats for at få igen, ikke danne grundlag for godsværneting.¹⁸⁴ En vis undergrænse må dog nok gælde.¹⁸⁵

Overføres ovennævnte til netværksforhold og hvor den potentielle sagsøgte er ikke-EU udlænding, må elektroniske penge,¹⁸⁶ hvis kontoførelsen af de elektroniske penge sker i Danmark anses som "gods" i § 246 stk. 3 betydning, på samme måde som indestående i pengeinstitutter i Danmark, hvor det ikke er afgørende hvor kontohaver eller bankbog befinder sig.¹⁸⁷

En udlænding vil formentlig ikke have "gods" i Danmark, hvis udlændingen er indehaver af et domæne-navn under ".dk", der tildeles af danske DK-Hostmaster, og hvortil der udstedes et certifikat og sidstnævnte befinder sig i udlandet.¹⁸⁸

Generelt bør en udlændings webside, som befinder sig på en server i Danmark, ikke kunne anses som "gods" i § 246 stk. 3 betydning, dels fordi det kan være udlændingens webadministrator, som ejer rettighederne til siden, dels fordi der normalt vil være al for stor bevismæssig usikkerhed om, hvorvidt websiden er placeret af udlændingen eller om det er en kopi placeret (automatisk) af netværkssystemet af effektivitetshensyn eller af udlændingens servervært.

Hvis en udenlandsk kunstner som det eneste medie for sin udgivelse anvender en webside placeret i Danmark og dér udlægger sine værker i form af musikfiler eller (bog-)textfiler, hvorfra andre kan læse eller downloade filerne, vil der formentlig heller ikke være "gods" i § 246 stk. 3 betydning, jfr. Bræddevægsdommen,¹⁸⁹ idet rettighedshaveren befinder sig i udlandet og efter al sandsynlighed vil have en kopi af filerne ("rettighedsdokumentet") hos sig selv.

Fuldbyrdelse/Eksekution

Der er efter folkeretten ikke nogen pligt til at anerkende udenlandske domstoles afgørelser¹⁹⁰ og dermed international kompetence, medmindre den pågældende udenlandske stat har indgået en konvention herom.¹⁹¹ Det bør pointeres, at i international ret er det helt forskellige regler som regulerer legislative jurisdiktion henholdsvis fuldbyrdelse.¹⁹²

Professor F.A. Mann har bemærket, at det i måske i virkeligheden er spørgsmålet om tvangsfuldbyrdelse (enforcement) frem for værnetingsregler, der har interesse.¹⁹³ Forløbet af Haag konferencen om en konvention om jurisdiktions- og fyldbyrdelsesregler har vist, hvor svært det er at få

¹⁸¹ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 125-127 og ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 96 og Højesteretsdommer P. Spleth: *Retspleje i borgerlige sager - Udlændinges værneting*, UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1964B.263-265.

¹⁸² ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 96.

¹⁸³ *Inter System Transport Ltd. (England) v. Hans Erik Harbos konkursbo*, UfR 1974.548 (Højesteret 28 maj 1974)(Engelsk selskab havde af konkursbo som simpelt krav fået anerkendt en simpel fordring på 15.238,50 kr. Forventede dividende skønnes til 1,77 %, eller 269,72 kr. til selskabet. Dette gav godsværneting i omstødelsessag vedrørende andet mellemværende).

¹⁸⁴ Højesteretsdommer P. Spleth, *Retspleje i borgerlige sager - Udlændinges værneting* i UGESKRIFT FOR RETSVÆSEN-LITTERÆRE AFD. 1964B.263, 265 med kommentaren til *Brunswick A.G. v. C.E. Jensen*, UfR 1964.228 (Højesteret 14 februar 1964) (Nogle bræddeskillevægge var opsat i en hal i Danmark af et udenlandsk selskab med henblik på hallens indretning til bowlingbane, hvilket projekt blev opgivet. Fjernelse af væggene og retablering af tidligere tilstand ville væggene have en nettoværdi af 140 kr. Sagsøger påstod arkitektprojekt (honorar 30.000 kr) og skillevæg opfyldte betingelserne for godsværneting i Danmark. For så vidt angår projektet fandt Højesteret at projekttegningerne ikke kunne anses som gods og lagde vægt på hvor "projektet" som en rettighed befandt sig. Denne måtte befinde sig hos rettighedshaveren, dvs. den juridiske person i som in casu befandt sig i Schweiz. Med hensyn til skillevæggene kunne ikke i en sag mod det udenlandske selskab anses som gods, da de ikke havde en sådan værdi, at nogen af parterne ville tage dem i betragtning, hvis de ikke var blevet påberåbt som subsidiært værnetingsgrundlag).

¹⁸⁵ CIVILPROCESSEN *supra* note 10, p 125-127.

¹⁸⁶ Betalingsværdier, som er oplagret på elektronisk medium, og anerkendt som betalingsmiddel af andre foretagender end udsteder, BRYDE ANDERSEN *supra* note 27, afsnit 20.4.g side 802.

¹⁸⁷ Se oven for UfR 1968.336 og UfR 1960.434 i note 156 samt UfR 1988.579 note 169.

¹⁸⁸ Se oven for UfR 1945.393 i note 169 og UfR 1977.887 i note 176.

¹⁸⁹ UfR 1964.228 anført i note 184.

¹⁹⁰ SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, kapitelerne 28 og 33.

¹⁹¹ ALLAN PHILIP-1 *supra* note 4, p 81-82.

¹⁹² MANN-1 *supra* note 15, p 128.

¹⁹³ MANN-2 *supra* note 16, p 18.

enderne til at bøje sammen til eet regime og anerkende andre landes jurisdiktionsregler og retsafgørelser.¹⁹⁴

Dette skisma indvirker alvorligt på borgerne i de enkelte lande, fordi ved ikke at kunne få deres opnåede retsafgørelser eksekveret i et fremmed land, hvor modparten befinder sig, er sagsøgeren i realiteten gjort retsløs. Kommenteret Retsplejelov¹⁹⁵ noterer, at rækkevidden af det særlige forbrugerværnet mod udlændinge i § 246 stk 1, 2 punktum formentlig vil være begrænset, da det ikke er sandsynligt, at en dansk dom, som en dansk forbruger opnår over sin fremmede medkontrahent, der er bosiddende uden for EF og de andre nordiske lande, vil blive anerkendt og fuldbyrdet i medkontrahentens bopælsstat.

I Danmark skal anmodning om fuldbyrdelse fremsættes over for fogedretten.¹⁹⁶ En dansk fogedret kan foretage udlæg, hvis rekvisitus bor i Danmark eller i mangel af bopæl enten antræffes eller har gods i Danmark.¹⁹⁷ Der kan imidlertid ikke foretages udlæg i objekter, som befinder sig i udlandet. Vedrørende udenlandske bankindeståender, kan der foretages udlæg, hvis den udstedte bankbog har karakter af et legitimationspapir og befinder sig i Danmark. I andre tilfælde er udlæg antagelig udelukket, da et dansk udlæg ikke kan påregnes respekteret i udlandet.¹⁹⁸ Det er dog forekommet i praksis, at der er foretaget udlæg i simple fordringer på udenlandske debitorer, jfr. UfR 1920.626¹⁹⁹ og UfR 1964.224,²⁰⁰ men denne praksis er næppe holdbar.²⁰¹

Efter Rpl. § 479 kan justitsministeren fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og vedtagelser om sådanne krav kan fuldbyrdes her i riget, såfremt de kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelsen er truffet, eller efter hvis ret vedtagelsen skal bedømmes, og såfremt fuldbyrdelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.²⁰² Bemyndigelsen til justitsministeren er dog ikke udnyttet endnu.

Afsluttende bemærkninger

Det ville måske hjælpe danske forbrugere om de gennem de danske regler reelt kunne læse i hvilken udstrækning de var beskyttet frem for, at teoretiske politiske forbrugerlovparagraffer giver illusion af at give retsbeskyttelse gennem afgørelser, som det bagefter viser sig ikke kan fuldbyrdes over for udenlandske modparter.

Hvis professor Lawrence Lessig²⁰³ med flere har ret i, at "code is law", og at TCP/IP-protokollen ifølge Internets konstruktører er grundloven for Internettet, og ingen af verdens brugere (regeringer, internationale organisationer og individuelle brugere) siden protokollens grundlæggelse har krævet den ændret, kan man vel hævde, at denne internationale grundlæggende protokol-kode for internationale netværk, som Lessig betegner "en lov", kan siges at være blevet customary international law,²⁰⁴ der i så fald kan gøres gældende over for den Internationale Domstol i Haag.

¹⁹⁴ Se kort redegørelse over forløbet i SPANG-HANSEN-1 *supra* note 3, p 453-458.

¹⁹⁵ KOMMENTERET RETSPLEJELOV Bind-II side 385 note 7 (6. udg. 2000).

¹⁹⁶ Retsplejelovens kapitel 46 (§487).

¹⁹⁷ *K v. Fogedretten i X-by*, UfR 2003.136 (Vestre Landsret 7 marts 2003)(Fogedforretning iht dom mod dansker nu bosiddende på Grønland skulle foretages ved debtors hjemting og ikke hvor debitor havde aktiv (fast ejendom i X-by)).

¹⁹⁸ Jens Anker Andersen, *Kreditfølgning mod kontantindeståender i pengeinstitutter*, JURISTEN 1972.433.

¹⁹⁹ *Købmand Bernhard Petersen (Island) v. Købmand P.J. Torfason (Island)*, UfR 1920.626 (Østre Landsret 10 maj 1920)(Islændings D havde fordring (ca. 10.000 kr.) på en anden islænding H, hvilken fordring K foretog arrest i ved Københavns Fogedret mens D midlertidig ophold sig i Danmark. Arresten blev stadfæstet ved dom efter at D var rejst hjem til sin bopæl på Island, hvor han ophold sig ved en efterfølgende eksekutionsforretning. K underrettede ved anbealet brev H om arresten og dens virkninger. D gjorde gældende, at der ikke kunne gøres eksekution i den pågældende fordring, idet kun midlertidig ophold sig i Danmark, at fordringen ikke var konstateret ved skriftligt dokument, og at hverken kreditor eller debitor bor eller på eksekutionstidspunktet opholdt sig i Danmark. Landsretten fandt, at der i alt fald under de anførte omstændigheder kunne gøres udlæg i den arresterede fordring, uanset at kreditor og debitor ikke boede eller opholdt sig i Danmark på eksekutionstiden)

²⁰⁰ *Direktoratet for Københavns skattevæsen v. Poul Ingvar Steen*, UfR 1964.224 (Højesteret 10 februar 1964)(Forsøg på udlæg i amerikansk statsborgers amerikanske bankindestående uden at have retsafgørelse fra amerikansk domstol)

²⁰¹ Jens Anker Andersen, *Kreditfølgning mod kontantindeståender i pengeinstitutter*, JURISTEN 1972.433, 444.

²⁰² PAUL KRÜGER ANDERSEN M.F.L., *DANSK PRIVATRET* 31 (12. udg. DJØF Forlag 2001).

²⁰³ Lawrence Lessig, *Legal Issues in Cyberspace: Hazards on the Information Superhighway: Reading the Constitution in Cyberspace*, 45 EMORY L.J. 869, 899 (1996) og LAWRENCE LESSIG, *CODE AND OTHER LAWS OF CYBERSPACE* (Basic Books 1999 - ISBN 0-465-03913-8).

²⁰⁴ Ifølge STATEMENT OF PRINCIPLES APPLICABLE TO THE FORMATION OF GENERAL CUSTOMARY INTERNATIONAL LAW as amended at the 2000 London conference (International Law Association) nr. 11 side 19 kan customary lov godt skabes af

Dette indebærer, at såfremt danske værningsregler relaterende til udlændinge, der har anvendt internationale computer netværk, er i uoverensstemmelse med TCP/IP protokollens grundprincipper (om fx frihed på nettet og fri udveksling af information) er reglerne ugyldige. Problemet er blot, at danske domstole efter dansk ret ikke har mulighed for at afvise sager.

Da det er umuligt at forudse, hvilken ny teknik der vil fremkomme på computernetværkene - og grundet den hastighed hvormed teknikken skifter - synes det påkrævet, at danske domstole - i hvert fald i relation til sager omhandlende udlændinges forhold på internationale computernetværk - får en skønsmæssig beføjelse til at afvise sager i tilfælde, hvor domstolen skønner, at der ikke foreligger en tilstrækkelig nær tilknytning til Danmark og hvor retten skønner, at det ikke vil være rimeligt at behandle sagen.

I sidstnævnte forbindelse må der tages hensyn til, at hvis TCP/IP-protokollen skal have mulighed for at fungere ligeligt for alle, må man, når talen kun er om "ren" online bits-transmission, have sådanne regler, som alene udtrykker alle eller flest mulige landes fællesmængde - ikke foreningsmængde - af regler, dvs. lokale særegenheder må udelukkes.

Hvis Danmark vil være IT-foregangsland burde Danmark indføre et særligt internationalt computernet-værneting, hvorefter der er værneting i (udenfor EU-Domskonventionen) Danmark for en erhvervmæssig webside,²⁰⁵ som specielt retter sig mod Danmark, og hvor der via den erhvervmæssige webside ikke er sket fysisk forsendelse, og der er sket mere end enkeltstående virksomhedsdrift/profit-opnåelse med Danmark; eller i tilfælde af retskrænkelser, en websides indhold direkte har været rettet mod personer i Danmark, men ikke mod en større gruppe af personer som følger sig forarget over websideindholdet. I alle tilfælde skal domstolen skønne, at det er rimeligt i forhold til udlændingen, at der er tillades værneting i Danmark, herunder om sagsøgeren ikke i realiteten har været den stærke part, fx ved brug af en robot, samt om udlændingens handling har været lovligt i hans eget land.

Endvidere, at i tilfælde af udenlandske (uden for EU området) websider indeholder aftalevilkår, som en udlænding kan bevise en danskers elektroniske agent har accepteret, er danskeren bundet af disse vilkår. Dette burde måske også gælde, hvor danskeren køber effekter på en webauktionsside og hvor sælger er en forbruger.

internationale organisationer og det må de organer som styrer TCP/IP-protokollen vist siges at være, <<http://www.ila-hq/pdf/CustomaryLaw.pdf>>.

²⁰⁵ I denne forbindelse må ikke overses det faktum, at skandinaviske brugere synes at foretrække udenlandske websider frem for danske udgaver og dermed vælger at "gå til udlandet", hvilket har medført, at amerikanske Yahoo! har nedlagt sin danske (og andre nordiske) websider, se oven for note 8.